

095, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200

MATICHON INFORMATION CENTER		Subject Heading :	
Date : 30 ต.ค. 2543	Page : 5	Source : สยามรัฐ	№3417486
Keyword			

100 ปี สมเด็จพระเจ้า

แม่เจ้าปิ่น

วันที่ 21 ตุลาคม ที่ผ่านมาเป็นวันอันเป็นมงคล เนื่องในโอกาสครบ 100 ปี รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวบรมโกศทรงขึ้นครองราชย์เป็นปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์จักรี โดยคนไทยได้จัดกิจกรรมเฉลิมฉลองมหามงคลโอกาสดังกล่าวมาตั้งแต่เริ่มศักราช 2543 และจะคงจัดต่อไปจนถึงสิ้นปีและตลอดไปเพื่อเป็นการถวายการสักการะแด่พระมหากษัตริย์องค์อันหาที่สุดมิได้ พระมหากษัตริย์องค์ที่ทรงทุ่มเทพระองค์เพื่อประโยชน์สุขของคนไทยทั้งปวง

หนึ่งในหลวงของราชวงศ์จักรี สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ทรงตอบเนื่องในมหามงคลของชาติ เพื่อเป็นสิริมงคลและเพื่อร่วมในสร้างสำนึกในพระมหากษัตริย์องค์ของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศที่ทรงทุ่มเทพระองค์เพื่อประโยชน์สุขของคนไทยทั้งปวง

พระราชประวัติ

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี พ.ศ.2443-2481

พระนิพนธ์ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา

คำนำ

หนังสือเล่มนี้ข้าพเจ้าคิดจะทำขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2515 (ค.ศ.1972) ในโอกาสที่แม่ครบ 72 พรรษา อันที่จริงในเวลานั้นตั้งใจจะให้พิมพ์แค่ส่วนที่เป็นภาค 2 ในเล่มนี้เท่านั้น จะให้ผู้อ่านเข้าใจนิสัยใจคอของแม่โดยทำความเข้าใจกับ "เพื่อน อาจารย์ของแม่และผู้ที่มีแม่ นับถือ" โดยอ่านคำแปลจากข้อความสั้นๆ ที่ตัดมาจากผลงานของท่านเหล่านี้ ส่วนประวัติของแม่นั้นก็จะมีเพียงเล็กน้อย ในป็นนี้ข้าพเจ้าก็เริ่มสะสมข้อความจากนักเขียนในหนังสือที่ขอมมาจากแม่ และแปลบางส่วนเป็นภาษาไทย แล้วพยายามหาผู้ช่วยที่จะแปลคำแปลให้สละสลวยซึ่งข้าพเจ้าไม่มีความสามารถพอที่จะทำได้ แต่ก็เห็นว่าเป็นสิ่งที่จะต้องใช้เวลามากกว่าปีหนึ่ง เพราะผู้ที่อาจช่วยข้าพเจ้าได้ที่ติดต่อด้วย 4 ท่าน เป็นผู้ที่มีเวลาน้อย และทัศนคติการแปลบางข้อจะไม่ตรงกับของข้าพเจ้า ในระยะนั้นข้าพเจ้าเองก็มีความรับผิดชอบมากขึ้นในหน้าที่ที่ดำรงอยู่ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์งานนี้จึงต้องพักไว้ก่อน

สภาให้ จึงเกิดความประสงค์ที่จะเขียนประวัติเมื่อแม่เด็กฯ อย่างถูกต้องประกอบด้วยภาพ ถึงแม้ว่าไม่ได้ลงมือเขียนหนังสือ ก็ได้ได้หยุดพูดถึงอยู่เสมอ ผู้ที่ฟังส่วนมากสนใจประวัติมากกว่าข้อความของนักปราชญ์หนังสือจึงค่อยๆ เปลี่ยนลำดับไป

แต่ความตั้งใจเดิมนั้นมิได้เปลี่ยน คือข้าพเจ้ามิได้ออกความเห็นใดๆ เกี่ยวกับแม่ ข้าพเจ้าเพียงแต่เล่าเหตุการณ์และนำข้อเท็จจริงที่ได้มาจากแม่หรือจากหลักฐานที่แน่นอน การที่ลูกจะพูดถึงมารดาเป็นส่วนมากก็ต้องเป็นเพียงคำสรรเสริญอย่างยิ่ง ถ้ามารดาเป็นผู้สูงศักดิ์ ซึ่งบางครั้งก็ทำให้ไม่น่าอ่าน เพราะเกินความจริง หรือเหมือนแบบฉบับที่เคยอ่านมาแล้ว อีกนัยหนึ่งผู้ยกย่องบิดาหรือมารดาของตนมักจะไม่เขียนประวัติ แต่กลับเอาเรื่องไปแปลงเป็นนวนิยาย เช่น Herve Bazin ใน La Vipere au poing

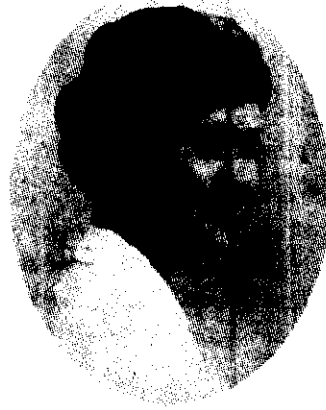
ระหว่างนั้นข้าพเจ้าก็เริ่มบันทึกเรื่องแม่เมื่อเด็กฯ ไว้เพื่อมิให้ลืมและเพื่อให้ถูกต้องโดยมิได้มีเจตนาอื่น ต่อมาแม่ได้ยกอัลบั้มเก่าๆ ของแม่เมื่อยัง

ในหนังสือเล่มนี้ข้าพเจ้าจึงเพียงนำข้อมูลต่างๆ มาให้ผู้อ่านพิจารณาและให้ผู้อ่านเป็นผู้ตีความเอาเองจากทั้งสองภาค โดยหวังว่าจะได้รับความรู้ (หรือทวนความจำ) และความเพลิดเพลินบ้าง

(อ่านต่อฉบับหน้า)

Keyword

วอชิงตันโพสต์

5

แม่เจ้าหญิง

พระราชประวัติ

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี พ.ศ.2443-2481

พระนิพนธ์ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนาฯ

(ต่อจากฉบับที่แล้ว)

คำอธิบาย (ภาค 1)

"แม่เล่าให้ฟัง" เป็นประวัติของแม่ระหว่างปี พ.ศ.2443-2481 (ค.ศ.1900-1983) คือกล่าวถึง ญาติของแม่ทั้งหมดทางพ่อ และทางแม่และเล่า ชีวิตตั้งแต่เกิดจนถึงได้รับพระราชทานยศเป็น สมเด็จพระราชชนนีฯ การที่เลือกระยะเวลานี้เป็น เพราะเป็นเรื่องที่ไม่ทราบกันทั่วไป ถึงแม้ว่าจะมีผู้ที่ เขียนไว้แล้วอย่างละเอียดพอสมควร ข้าพเจ้าจึง อยากจะให้มีฉบับที่ชัดและถูกต้องยิ่งขึ้น ด้วยเหตุว่า ข้าพเจ้าเป็นผู้เดียวที่มีโอกาสอยู่กับแม่อย่างใกล้ชิด และสามารถซักถามซ้ำไปซ้ำมา ข้าพเจ้าไม่ได้เขียน ประวัติของแม่ในระยะเวลาต่อมา เพราะมีผู้ที่ทราบ เหนือหรือดีกว่าข้าพเจ้า หรือสามารถซักถามผู้ที่ เกี่ยวข้องซึ่งมีจำนวนมากมาย

การเขียนประวัติแบบสัมภาษณ์นี้ทำให้ ข้าพเจ้าเข้าใจว่า ทำไม่เรื่องที่เขียนหรือชีวประวัติจาก การสัมภาษณ์จึงมีข้อผิดพลาดเสมอ ถ้าไม่ได้เขียน ไว้ทุกคำหรือบันทึกแทบไว้อาจจำผิด ถึงแม้ว่าจดไว้ หรืออัดเทปไว้บางครั้งก็ยิ่งเกิดการเข้าใจผิดของผู้ฟัง ความจำของแม่ดีมาก ถามเมื่อไรและกี่ครั้งก็เหมือน กันเสมอ

ถ้าจำไม่ได้ก็จะบอกว่าจำไม่ได้ ถ้าไม่แน่ใจ บอกว่าไม่แน่ ทุกเรื่องที่ข้าพเจ้าเขียนได้ยืนมาอย่าง

น้อย 5-6 ครั้ง บางเรื่องต้องทวนถึง 20 ครั้ง แต่ เมื่อเอาร่างไปให้แม่ดูยังมีข้อผิดพลาดได้อีก เพราะที่ตี ที่แม่มีความอดทนมาก แต่แม่ก็เคยถามเหมือนกัน ว่าเมื่อไรจะเสร็จเสียที

การที่ข้าพเจ้าใช้ปี ค.ศ. กำกับปี พ.ศ.ไว้ นั้น เป็นเพราะในการใช้ปี ค.ศ.จะทราบอายุแม่ได้ทันที แม่เกิด ค.ศ.1900 ฉะนั้น ถ้าพูดถึง ค.ศ.1910 ก็ ทราบว่าแม่อายุ 10 ขวบ โดยไม่ต้องคำนวณ

ในการเขียนข้าพเจ้าไม่ได้ใช้ราชาศัพท์กับแม่ เลยเพราะได้เขียนถึงระยะที่แม่เป็นคนธรรมดาสามัญ เช่นเดียวกันเมื่อเขียนถึงญาติที่สนิทที่เป็นเจ้านาย แห่งราชสกุลวงศ์ แต่ยังคงอยู่ ข้าพเจ้าก็ไม่ใช้ ราชาศัพท์ จะเรียกพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 8 ว่า "น้องชายคนโต" รัชกาลที่ 9 ว่า "น้องคนเล็ก" เหมือนกับเจ้านายที่เจริญวัยแล้วจะ ไม่ทรงใช้ราชาศัพท์กับพระองค์เอง จะไม่รับสั่งกับ มหาตมเล็ก "จงไปเชิญพระมาลามาถวายเรา" แต่ทรง ใช้ว่า "ไปหยิบหมวกมา" เว้นแต่เจ้านายที่ทรงพระ- เยศวรอยู่มักรับสั่งเสียนคำที่พระพี่เลี้ยงทูล เช่น "ชาย อยากรวย"

คำบรรยายรูปนั้นถ้าอยู่ในเครื่องหมายคำพูด หมายความว่า เป็นคำอธิบายซึ่งทูลหม่อมพ่อหรือแม่ ทรงเขียนไว้ในอัลบั้มส่วนพระองค์

(อ่านต่อฉบับหน้า)

๖๐๐ ปี สมเด็จพระเจ้า

แม่เจ้า^๕นี่ง

พระราชประวัติ

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี พ.ศ. 2443-2481

พระนิพนธ์ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา

(ต่อจากฉบับที่แล้ว)

คำอธิบาย (ภาค 1)

ต่อไปได้รวบรวมขยายความของพระนามและนามย่อ เพื่อความสะดวกในการอ่าน

ทูลหม่อมมา หรือเมื่อข้าพเจ้าเกิดแล้ว **ทูลหม่อมพ่อ**

พ.ศ. 2434 สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ

พ.ศ. 2446 กรมขุนสงขลานครินทร์

พ.ศ. 2472 กรมหลวงฯ

พ.ศ. 2513 สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก

ทูลหม่อมหญิง หรือ **ทูลหม่อมป้า**

พ.ศ. 2427 สมเด็จพระเจ้าฟ้าวิไลยอลงกรณ์

พ.ศ. 2454 กรมหลวงเพชรบุรีราชสิรินธร

สมเด็จพระพันวัสสา หรือ **สมเด็จพระย่า**

พ.ศ. 2405 พระองค์เจ้าสว่างวัฒนา

พ.ศ. 2423 สมเด็จพระนางเจ้าสว่างวัฒนาพระบรมราชเทวี

พ.ศ. 2468 สมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวี พระมาตุจฉาเจ้า ใน ร. 6 ร. 7

พ.ศ. 2477 สมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวี พระพันวัสสา อัยยิกาเจ้า ใน ร. 8 ร. 9

สมเด็จพระพันปี

พ.ศ. 2406 พระองค์เจ้าเสาวภาผ่องศรี

พ.ศ. 2423 พระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี พระวรราชเทวี

พ.ศ. 2438 สมเด็จพระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี พระอัครราชเทวี

พ.ศ. 2439 สมเด็จพระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี พระบรมราชินีนาถ

พ.ศ. 2453 สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง

เสด็จในกรมฯ หรือ **เสด็จลุง**

พ.ศ. 2428 พระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้ารังสิตประยูรศักดิ์

พ.ศ. 2457 กรมหมื่นไชยนาทนเรนทร

พ.ศ. 2465 กรมขุนชัยนาทนเรนทร

พ.ศ. 2493 กรมพระฯ

พ.ศ. 2494 สมเด็จพระกรมพระยา

ทูลหม่อมเล็ก

พ.ศ. 2425 สมเด็จพระเจ้าฟ้าจักรพงศภูวนาถฯ

พ.ศ. 2434 กรมขุนพิษณุโลกประชานาถ

พ.ศ. 2454 กรมหลวงฯ

พ.ศ. 2465 สมเด็จพระอนุชาธิราช

พระองค์หนู (พระโอรสทูลหม่อมเล็ก)

พ.ศ. 2450 ม.จ. จุลจักรพงษ์

พ.ศ. 2463 พระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์

แทน

น.ส.เนื่อง จินตกุล

พ.ศ. 2493 ท้าวอินทสุริยา (อ่านต่อฉบับหน้า)

MA TICHON INFORMATION CENTER	Subject Heading :
Date : 2 พ.ย. 2543 Page : 5	Source : สยามรัฐ No :
Keyword	

๑๐๐ ปี สมเด็จพระเจ้า

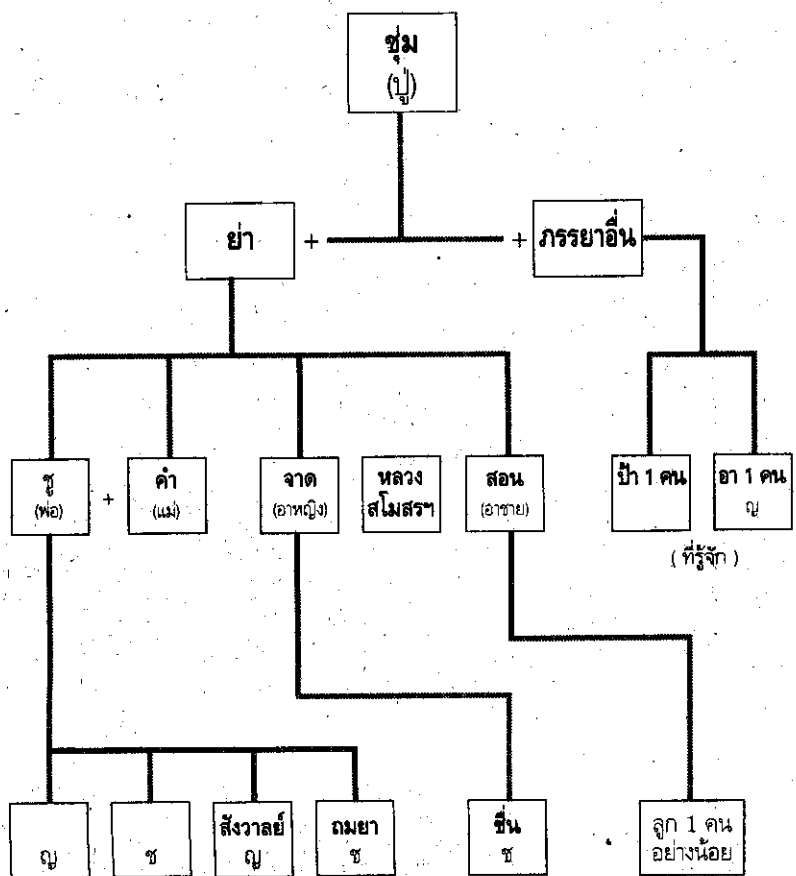
(ต่อจากฉบับที่แล้ว)
คำอธิบาย (ภาค 1)

แม่เจ้าหญิง

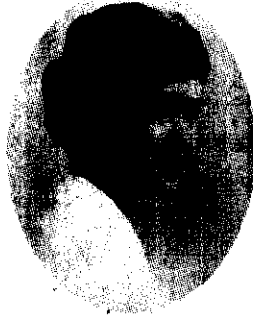
พระราชประวัติ
สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี พ.ศ. 2443-2481
พระนิพนธ์ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนาฯ

ญาติทางพ่อ (ดูฝั่ง 1)

ปู่ของแม่ชื่อ ชุ่ม ย่าชื่ออะไรไม่ทราบ แม่ไม่เคยรู้จักทั้งสองท่าน ปู่ชุ่มและย่ามีลูกที่แม่รู้จัก 3 คน คนโตคือพ่อซึ่งชื่อ ชู คนรองเป็นหญิงชื่อ จาด อาจาดของแม่แต่งงานกับคนจีนที่ทำการค้าขายและได้รับ พระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นหลวงสโมสรฯ อาจาดและสามีไปอยู่เมืองจีนเสียนาน เมื่อแม่เป็นเด็กไม่เคยรู้จัก เมื่อแม่เป็นผู้ใหญ่แล้วอาจาดและสามีได้มาหาที่วังสระปทุม และได้นำขันหมากมาให้ด้วย แม่บอกว่าด้วยเหตุที่อยู่เมืองจีนเสียนานมาก อาจาดพูดไทยไม่ชัด ซึ่งแม่เห็นว่าเป็นเรื่องที่ตลก อาจาดและหลวงสโมสรฯ มีลูกชายคนหนึ่งชื่อชื่น เป็นพ่อค้าสุรา ครั้งหนึ่งท่านผู้หญิงดุขะฎิ มาลากุล ได้พาชื่นมาหาแม่ และชื่นได้บริจาคเงินโดยเสด็จพระราชกุศลจำนวนหนึ่ง ลูกคนที่สามของปู่และย่าของแม่เป็นชายชื่อ สอน มีลูกอย่างน้อยหนึ่งคน ซึ่งมาขอทำงานเมื่อแม่อยู่วังสระปทุม ปู่มีภรรยาอื่นนอกจากย่า เท่าที่รู้จักและจำได้แม่มีป้าอีกหนึ่งคน และอาหญิงอีกหนึ่งคน (อ่านต่อฉบับหน้า)

เรื่องแม่เจ้าพระยา

แม่เจ้าพระยา

พระราชประวัติ 5

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี พ.ศ.2443-2481

พระนิพนธ์ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนาฯ

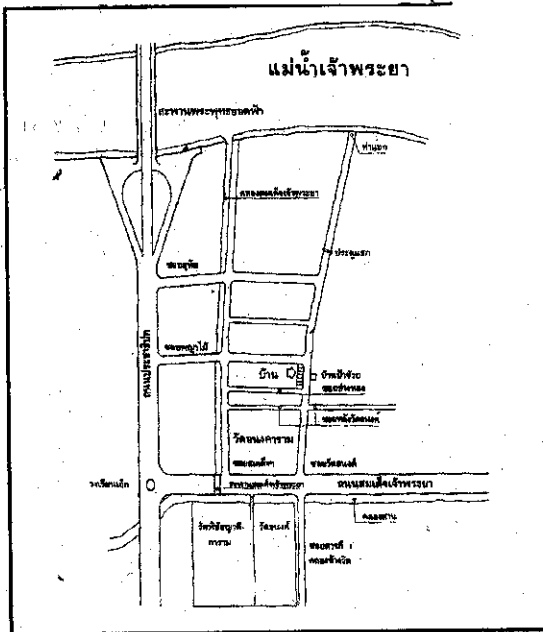
(ต่อจากฉบับที่แล้ว)

คำอธิบาย (ภาค 1)

ที่เกิด

ผู้ใหญ่ได้เล่าให้แม่ฟังว่า แม่เกิดที่นันทบุรี

วันอาทิตย์ที่ 21 ตุลาคม พ.ศ.2443 ปีชวด ตรงกับ ค.ศ.1900 ต่อไปข้าพเจ้าจะใช้ ค.ศ.ควบไปกับ พ.ศ. เพราะจะทำให้ทราบอายุแม่ได้อย่างเร็ว เช่นถ้าพูดถึง ปี พ.ศ.2453 (ค.ศ.1910) จะทราบได้ทันทีว่าแม่อายุ 10 ปี ไม่ทราบใครเป็นผู้ตั้งชื่อให้ว่า "สังวาลย์" ในสมัยนั้นยังไม่มีนามสกุล จะมีพระราชบัญญัติชื่อนามสกุลในปี พ.ศ.2456 การใช้คำว่า "เด็กชาย" หรือ "เด็กหญิง" ก็ยังไม่มีการระบุว่ามีพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยชื่อนามเด็ก 1 ตุลาคม พ.ศ.2464 อันที่จริงพระราชกฤษฎีกานี้ได้ทรงยกเลิกเดือนเศษภายหลัง เพราะ "มิได้ให้ข้อความสะดวกสมพระราชประสงค์ แต่ตรงกันข้ามกลับเป็นเครื่องทำให้เปลืองเวลาและความคิดของข้าแผ่นดิน" ถึงอย่างไรก็ดีทางราชการก็ยังคงใช้ต่อมาในราชกิจจานุเบกษา การที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ทรงมีพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยชื่อนามเด็ก พ.ศ.2464 นี้ขึ้นมาเป็นเพราะว่าทรงมีพระราชดำริว่า คำว่า "คุณ" ไม่ควรใช้ให้แพร่หรือพื้นเพื่อง ส่วนคำว่า "หนู" นั้นทรงมีพระราชดำริต่อไปว่า "เป็นศัพท์ที่เพี้ยนมาจากภาษา

แผนที่ตั้งบ้าน

จีนว่า "ฮิน" ไม่สมควรใช้สำหรับเป็นชื่อนามเด็กที่เป็นเชื้อชาติสยามแท้ ("ฮิน" ภาษาจีนแปลว่า ทาส) สำหรับผู้ชายนั้นคำว่า "นาย" มีอยู่แล้ว แต่คำว่า "นาง" และ "นางสาว" ยังไม่ได้ใช้จนถึงมีพระราชกฤษฎีกาให้ใช้ชื่อนามสตรี พ.ศ.2460 จะใช้คำว่า "อาแดง" ซึ่งมีได้กำหนดว่าต้องเป็นโสทรหรือไม่แต่คนทั่วไปไม่กล้าเข้าใจว่า "อาแดง" หมายถึงหญิงที่แต่งงานแล้วเท่านั้น

แม่จึงซื้อสังวาลย์หลายๆ ในการพูด หมายถึงไม่ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่จะเรียกกันว่า "แม่" เช่น "แม่พลอย" ชายจะใช้คำว่า "พ่อ"

มีเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่นั่นที่นั่น คือครั้งหนึ่งแม่คำไปกินหัดเฒ่าเข้า แม่เลยป่วยไปด้วยเพราะยังกินนมแม่อยู่

บ้าน

เมื่อจำความได้แม่ก็อยู่ที่ธนบุรีแล้ว ที่ซอยซึ่งปัจจุบันเป็นซอยวัดดอนงค์ "บ้าน" นั้นเหมือน

ห้องแถวชั้นเดียวแต่มีหลายห้อง แทนที่จะเป็นห้องเดียว "บ้าน" จะเป็นส่วนหนึ่งของอาคาร ซึ่งก่อด้วยอิฐ หลังคาเป็นกระเบื้อง และประกอบด้วยหลายชุด (Unit) ด้านหนึ่งของ "บ้าน" มี 4-5 ชุดซึ่งมีคนอยู่ อีกด้านหนึ่งพังไปแล้ว และสร้าง "บ้าน" ที่อยู่นั้นเก่าพอใช้และอยู่ในสภาพไม่ดี เพราะไม่มีการซ่อมแซมเลย บ้านนั้นเป็นบ้านเช่า แต่เช่าเพียงกำแพง ผนัง และหลังคา ทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นไม้ เช่น ฝัสนั้นผู้เช่านำมาเอง

"บ้าน" อยู่ระหว่างบ้านพ่อขุนและวัดอนงคาราม เดินสัก 5 นาทีก็ถึงวัดและ 10 นาทีก็ถึงบ้านเก่าของพ่อชู ข้างหน้าบ้านมีระเบียบ ฝัสนั้นไม้ปิดต่างๆ และมีหลังคามุงจาก ส่วนนอกก่อนถึงถนนเป็นอิฐแล้วจึงเป็นถนน เมื่อเข้าไปในบ้านแล้วจะมีห้องโถงๆ ด้านขวามียกพื้นซึ่งเป็นทั้งห้องพระและห้องประกอบอาชีพของพ่อแม่ ทุกเช้าผู้ใหญ่จะถวายข้าวพระพุทธรูปและหลังเที่ยงแม่จะเป็นผู้สวด "เสสังมังคะลัง ยาจามิ" เพื่อขอลาของถวายและนำอาหารที่บรรจุอยู่ในถ้วยชามเล็กๆ มากิน ถัดไปมีห้องซึ่งเป็นห้องนอน และข้างหลังจะมีห้องครัวยาวตลอดซึ่งกันด้วยกำแพง หลังกำแพงนี้มีที่โถงๆ ซึ่งจะไปถึงได้ถ้าอ้อมไปเพราะทางครัวไม่มีประตูออก ในบ้านไม่มีห้องน้ำ การอาบน้ำนั้นอาบน้ำกันที่หน้าบ้าน ตุ่มน้ำตั้งอยู่ที่ระเบียง หรือไปอาบน้ำที่คลองสมเด็จพระยา ถึงแม่จะว่ายน้ำไม่

เป็นก็ชอบเล่นน้ำที่คลอง ครั้งหนึ่งแม่คำไม่ยอมให้ไปแต่แม่อ่อนหวานจนยอม แต่สิ่งที่จะบัววนน้ำหมากลงพื้น ถ้ากลับมาเมื่อน้ำหมากแห้งแล้วจะถูกตี แม่ก็สามารถไปเล่นน้ำอย่างเร็วพอที่จะไม่ถูกตี ผู้ใหญ่บอกว่าในน้ำมีสัตว์ร้าย ก่อนลงน้ำแม่จะต้องสวด

"นโมนมัส กำจัดออกไปอย่าเข้ามาใกล้ เสมามณฑล ออกไปให้พ้น วินาศสันติ"

สำหรับส่วนนั้นที่ไม่มีในบ้าน ต้องไปที่ตึกร้าง ซึ่งอยู่ถัด "บ้าน" ไป หรือที่ห้องน้ำสาธารณะซึ่งเป็นกระต๊อบไม้บนคลอง และนับว่าเป็นห้องน้ำที่สะอาดและไม่มูกลิ้น

ผู้ที่พักอาศัยอยู่ที่ "บ้าน"

ครอบครัวของพ่อแม่และครอบครัวของแม่ของแม่ไม่ไปมา

หาสู้กัน เหตุที่ไม่ถูกกันคงเป็นเพราะครอบครัวของพ่อชูฐานะดีกว่าและอาจเป็นเหตุที่ไม่พอใจกัน เมื่อพ่อชูมาแต่งงานกับแม่คำ

พ่อชู ถึงแก่กรรมเมื่อแม่ยังเล็กมาก แม่จำได้เพียงครั้งเดียววันหนึ่งพ่อชูบอกให้แม่ไปนอนกลางวัน แม่ไม่ทำตามคำสั่งทันที พ่อชูจึงหยิบไม้มาเพื่อตี แม่คำรีบมาห้ามไม่ให้ตี

แม่คำ มีชีวิตอยู่จนถึงแม่จาก "บ้าน" ไป จะกล่าวถึงภายหลัง

ลุงดี ผู้ใหญ่เล่าว่าเคยมีพี่ชายของแม่คำซึ่งไม่มีครอบครัวอาศัย อยู่ด้วยอีกคนคือ ลุงดี แต่ถึงแก่กรรม เสียก่อนที่แม่จะจำความได้

ป้าช้อย เป็นพี่สาวของแม่คำ จะมีชีวิตอยู่อีกนาน และจะกล่าวถึงโดยเฉพาะภายหลัง

ยายผา ยายของแม่ แก่และหูออกจะตึง แต่ถ้าใครว่าก็ได้ยินทันที ยายผามีชีวิตอยู่จนถึงแม่กลับมาแต่งงาน และถึงแก่กรรมเมื่อแม่ไปอเมริกาครั้งที่สอง (อ่านต่อฉบับหน้า)

MATCHON INFORMATION CENTER		Subject Heading :	
Date : 6 พ.ย. 2543	Page : 5	Source : สยามรัฐ	No :
Keyword			

500 ปี สมเด็จพระเจ้า

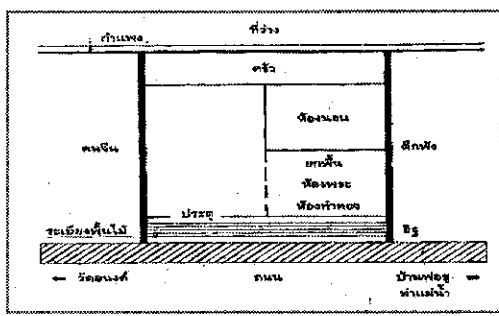
แม่เจ้าหญิง

พระราชประวัติ

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี พ.ศ.2443-2481

พระนิพนธ์ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา

๕
ผังบ้าน

(ต่อจากฉบับที่แล้ว)

พี่น้อง

พ่อชู่และแม่คำมีลูก 4 คน คนโตเป็นหญิง แม่จำไม่ได้เลย คนที่สองเป็นชาย แม่จำได้นิดหน่อย คนที่สามคือแม่ คนที่สี่เป็นชายชื่อถมยา ถมยาอ่อนกว่าแม่ 2 ปี ผู้ใหญ่เล่าว่า เมื่อเกิดร่างกายปกติ แต่ตั้งแต่แม่จำความได้ ถมยาก็กหลังค่อม แม่เป็นผู้เริ่มสอนให้ถมยาอ่านหนังสือ ถมยาไปวิ่งเล่นในวัดดอนงค์ และต่อมาเป็นผู้ศิษย์ของอาจารย์อ่ำ พระวัดดอนงค์ และเรียนหนังสือกับ อาจารย์ด้วย ถมยาไม่ได้ไปโรงเรียนจนอายุ 18 ปี เพราะครอบครัวจนเกินไปที่จะออกค่าเล่าเรียนให้ได้ แต่ก็อ่านหนังสือออก เมื่อแม่กลับมาแต่งงาน ถมยาได้มีโอกาสเข้าเรียนที่บ้านสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี กรมพระศรีสวางควัฒนวรณิชนวรัตน์ เมื่ออายุ 23-24 สมเด็จพระมหิตลาธิเบศรอดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก (ต่อไปนี้จะเรียก ทูลหม่อมมา) ได้ส่งถมยาไปที่ไลซานห์ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ โดยหวังว่า อากาศและแพทย์จะรักษาร่างกายให้แข็งแรงด้วย ถมยาอยากเรียนแพทย์ นอกจากเรียนภาษาฝรั่งเศส จึงเรียนภาษาลาตินอีกด้วย โดยบังเอิญเมื่อข้าพเจ้าไปเข้าโรงเรียนรัฐบาลที่ไลซานห์ 8-9 ปี ภายหลังข้าพเจ้ามีครูภาษาลาติน ชื่อ มาดามัวเซล บร็ว (Mlle Brove) ครูคนนี้มีเมื่อทราบข้าพเจ้าเป็นคนไทย เธอให้ข้าพเจ้าทำหนังสือพิมพ์ภาษาไทยคนหนึ่งชื่อ วิทยาสานาธิปัตย์ มาดามัวเซล บร็ว บอกว่าหนูเป็นคนนี้เป็นลูกศิษย์ที่ฉลาด ขยันและเรียนเร็วที่สุดที่เคยมี แต่น่าถมยาก็กไม่มีโอกาสจะเป็นหม่อมอย่างที่ต้องการ หลังจากไปอยู่ไลซานห์ประมาณ 3 ปี ก็ถึงแก่กรรมด้วยโรคเยื่อหุ้มสมองอักเสบ (Meningitis)

การทำมาหากินของแม่คำและป้าช่วย

พ่อชู่มีอาชีพเป็นช่างทอง ทั้งแม่คำและป้าช่วยจะเป็นผู้ช่วยพ่อชู่ ในห้องที่มียกพื้นจะตั้งพระพุทธรูปมีเตา

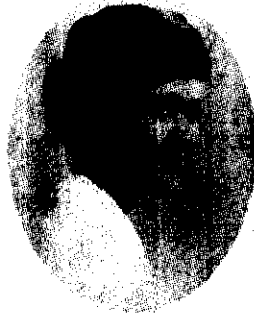
กลมๆ อยู่หนึ่งเตาเป็นเตาถ่านมีสุมติดอยู่สำหรับเผาให้เตาร้อน ตรงกลางมีเบ้าหนึ่งเบ้า (ถ้วยดินเผาขนาดถ้วยแก้ว) สำหรับใส่ทอง แม่จำเตาได้แต่จำไม่ได้ว่าเคยเห็นพ่อแม่ใช้ ถึงอย่างไรก็ตีแม่มีแหวนทองคำฝังเพชรเล็กๆหนึ่งวง เป็นผลงานของพ่อแม่ซึ่งรักษาไว้ได้จนมาให้ข้าพเจ้า เมื่อพ่อชู่ถึงแก่กรรม คงไม่มีการใช้เตาอีก แม่ไม่ทราบวาทังครอบครัวทำมาหากินอย่างไร เมื่อแม่คำถึงแก่กรรมแล้วป้าช่วยรับจ้างฆวนนุทรี นำยามาขายบนแผ่นกระดาษบางๆ ก่อน แล้วม้วนให้แน่น เอากระดาษออกและม้วนด้วยใบตองอ่อนหรือกลีบบัว บางครั้งแม่ได้ช่วยตัดปลายนุทรีให้เรียบและเท่ากัน นอกนั้นป้าช่วยก็ทำขนมขายบ้าง

เพื่อนบ้าน

ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว ด้านหนึ่งของบ้านเป็นตึกพังๆ อีกด้านหนึ่งเป็นห้องแถวชุดที่มีคนอยู่ ชุดที่อยู่ติดกับ "บ้าน" ของแม่มีคนจีนอยู่ ถัดออกไปอีกเป็นร้านของ "ป้าสมบุญรณี" ป้าสมบุญรณีเป็นเพื่อนของป้าช่วย ไม่ได้เป็นญาติกันเลย แม่จำได้ว่าสามีของป้าสมบุญรณีมีภรรยาบ่อยอีกคนหนึ่งซึ่งอยู่ที่นั่นด้วย ป้าสมบุญรณีขายนุทรี ซึ่งป้าช่วยรับจ้างทำด้วย และมีหนังสือให้เขาเมื่ออ่านหนังสือออกแล้ว แม่ไปอยู่บ้านป้าสมบุญรณีบ่อยและป้าสมบุญรณีอนุญาตให้อ่านหนังสือโดยไม่ต้องเสียสตางค์ ในร้านป้าสมบุญรณีนี้แม่ได้อ่านหนังสือหลายเรื่อง เช่น อีเหนา พระอภัยมณี สังข์ศิลป์ชัย ฯลฯ ต่อมาลูกชายป้าสมบุญรณีได้แต่งงานกับภรรยาหม้ายคนหนึ่งของเจ้าพระยาพระเสด็จผู้เป็นแม่ของข้าหลวงของสมเด็จพระเจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์ กรมหลวงเพชรบุรีราชสิรินธร (ต่อไปนี้จะเรียกทูลหม่อมหญิงมา) ร้านต่อไปเป็นร้านเงิน ซึ่งขายน้ำหวาน จันอับ พักหวานและมีการแทงหวยด้วย

(อ่านต่อฉบับหน้า)

๑๐๐ปี สมเด็จพระเจ้า

๑๑

แม่เจ้าอินท

พระราชประวัติ

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี พ.ศ.2443-2481

พระนิพนธ์ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนาฯ

(ต่อจากฉบับที่แล้ว)

เพื่อนเล่น

แม่คำและป้าช่วยไม่ชอบให้แม่ไปเล่นกับเด็กอื่นๆ เพราะเห็นว่าเด็กเหล่านั้นไม่ดีพอ แต่แม่ก็ไปเล่นด้วยอยู่ดี การเล่นมีหยอดหลุม วิ่ง เลาเถิด ซ่อนหา มีเพื่อนคนหนึ่งซึ่งแม่คำ และป้าช่วยไม่รังเกียจและอนุญาตให้เล่นด้วยคือ พี่นบ้านพี่นอยู่ที่ไหนแม่จำไม่ได้ แม่เคยเดินไปโรงเรียนวัดดอนงัดกับพี่น มีที่แห่งหนึ่งที่เพื่อนสองคนชอบไปมากคือที่โล่งๆ หลังครัว เขาถือกันว่าที่นั่นมีผี ทั้งสองกลัวแต่ก็ชวนกันไป ก่อนจะไปจะเข้าไปสวดมนต์กันทุกครั้ง ภายหลังพี่นได้แต่งงานกับลูกชายคนหนึ่งของพระยาชินนทรภักดี ซึ่งข้าพเจ้าจะกล่าวถึงเมื่อแม่ไปอเมริกา เมื่อแม่ไปเชียงใหม่สืบทว่าป้ามาแล้ว พี่นซึ่งอยู่ที่เชียงใหม่เคยมาหา

รจนา ที่ถูกท้าวสามลไล่ไป แม่คำดูใหญ่เพราะหยุดอ่าน

แม่ไปที่วัดดอนงัดบ่อย เจ้าอาวาสเวลานั้นชื่อนาม ต่อมาเป็นสมเด็จพระพุทธฉายาจารย์ครอบครวัของแม่ไปถวายพระอีกองค์หนึ่งซึ่งเรียกกันว่าอาจารย์อ่ำ บ่อยๆ ด้วย

หลังจากที่แม่แต่งงานแล้ว อาจารย์อ่ำมาหาและมาขอให้ช่วยสร้างห้องน้ำในวัดซึ่งแม่เต็มใจทำอย่างมาก เจ้าอาวาสนามเป็นผู้เริ่มตั้งโรงเรียนชายในวัดดอนงัด ต่อมาท่านได้เปิดโรงเรียนสำหรับเด็กผู้หญิงโดยจ้างครูผู้ชายมาสอนในโรงเรียนนี้มีสังฆวาลย์ถึงสามคน สังฆวาลย์ใหญ่สังฆวาลย์(แม่) และสังฆวาลย์เล็ก แม่ไปโรงเรียนไม่ถึงปีโรงเรียนก็ปิด ต่อมาแม่เข้าโรงเรียนศึกษาหาญอยู่ได้เดือนกว่าๆ ก็ต้องออกเพราะทางบ้านไม่มีเงินพอที่จะเสียค่าเล่าเรียน

สุขภาพ

ถึงแม้ว่าครอบครัวจะจน แม่ไม่เคยต้องทิวจำไม่ได้ว่าเคยเจ็บป่วยอะไรอย่างหนัก ครั้งหนึ่งแม่เป็นลมหน้าบ้านเพราะเข้าไปสะดุดก้อนหินและตัวล้มลงไปเมื่อพี่นขึ้นมาไม่ทราบว่ายูที่ไหน

(อ่านต่อฉบับหน้า)

การอ่านหนังสือ การเรียน

แม่คำเป็นคนเดียวในบรรดาพี่น้องที่อ่านหนังสือออก แม่คำเป็นผู้ที่สอนให้แม่อ่าน ครั้งหนึ่งแม่กำลังอ่านออกเสียงเรื่องสังข์ทอง ซึ่งมีหนังสืออยู่ที่บ้าน แม่ร้องไห้เพราะสงสารนาง

MATICHON INFORMATION CENTER		Subject Heading :	
Date : - 8 W.O. 2543	Page : 12	Source : สยามรัฐ	No :
Keyword			

จดหมายเหตุ

แม่เจ้าอินท

พระราชประวัติ

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี พ.ศ.2443-2481

พระนิพนธ์ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา

(ต่อจากฉบับที่แล้ว)

การออกจากบ้านไปอยู่สวนสีกูด

ถึงแม้ว่าจะไม่มีการไปมหาสุกัระหว่างครอบครัว พ่อชูลและแม่คำ ป้าช่วยนานๆ ทีก็จะให้แม่เดินไปหาป่าและ อา ซึ่งเป็นพี่และน้องคนละแม่ของพ่อ อาแท้ๆ ของแม่ เวลานั้นไม่ได้อยู่ที่บ้านนั้น เมื่อแม่ไปถึงและไหว้แล้วจะนั่ง อยู่พักหนึ่งแล้วก็ลากลับแม่จำได้ว่าไม่ชอบไปเพราะน้ำเมื่อ แต่ป้าช่วยก็บังคับให้ไปเสมอ เมื่อแม่อายุได้ 7-8 ขวบ ป้า รอดซึ่งเป็นญาติๆ ของครอบครัวของพ่อชูลแนะนำให้พาไป ผากให้คุณจันทร์ แสงชูโต ซึ่งเป็นญาติและเป็นพระพี่เลี้ยง ของสมเด็จพระเจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์ กรมหลวงเพชรบุรีราช สิรินคร (ชูลหม่อมหญิงฯ) เพื่อนำขึ้นถวายตัวเป็นข้าหลวง ทูลหม่อมหญิงฯ ทรงเป็นพระราชธิดาของพระบาทสมเด็จพระ จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) และสมเด็จพระ ครีศรีวรินทร์บรมราชเทวี พระพันวัสสาฯ และทรงเป็นพระ- เชษฐภคินี (พี่สาว) แท้ๆ ของสมเด็จพระเจ้าพี่นางทีล- อดุลยเดช กรมขุนสงขลานครินทร์ (พระยศตอนนั้น) ทูล หม่อมพ่อของข้าพเจ้า เมื่อแม่คำยินยอมแม่ก็ถูกนำไป ถวายตัวที่สวนสีกูดในสวนดุสิต ทูลหม่อมหญิงฯ ประทับ พระตำหนักเดียวกับสมเด็จพระศรีวรินทร์บรมราชินีนาถ พระพันปีหลวง แต่มีทางเข้าคนละทาง สมเด็จพระพันปีฯ ทรงมีแต่พระราชโอรสเหลืออยู่ เพราะพระราชธิดา ลินพระชนม์เมื่อทรงพระเยาว์จึงทรงขอทูลหม่อมหญิงฯ พระราชธิดาของสมเด็จพระพันวัสสาฯ ไปทรงเลี้ยงเป็น พระราชธิดา ด้วยเหตุที่แม่ไม่ได้เป็นลูกขุนนาง แม่เป็น เพียงข้าหลวงชั้นสอง แม่บอกว่าคงมีข้าหลวงเด็กอื่นๆ อีก แต่จำไม่ได้ว่าเคยเล่นด้วย อยู่ที่นั่นไม่มีอะไรทำมาก เมื่อ ทูลหม่อมหญิงฯ ตื่นบรรทมแล้วตอนบ่ายๆ จะเสด็จลง สรงน้ำข้างล่าง ในสมัยนั้นห้องน้ำในบ้านยังเกือบไม่มี เมื่อ

สรงน้ำเสร็จแล้วจะเป็นเวลาที่ต้องขึ้นผ้า นานๆ ที่จะเดิน ตามเสด็จไปเฝ้าสมเด็จพระพันวัสสาฯ ที่สวนหงส์ ผู้ที่ดูแล ข้าหลวงเด็กๆ อย่างต่างๆ เป็นข้าหลวงผู้ใหญ่คนหนึ่ง วัน หนึ่งผู้ดูแลคนนี้จะทำให้แม่ว่ายน้ำ เขาตั้งแม่ไปกลางคลอง และปล่อยให้ว่ายน้ำกลับมาแรงแรงเสียดังจนถูกตุ๊กใหญ่ เพราะทูลหม่อมหญิงฯ ยังไม่ตื่นบรรทม

หนักกลับบ้านครั้งแรก

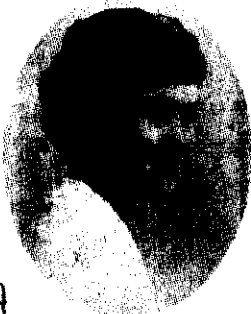
เวลาผ่านไปแต่แม่ก็รู้สึกคิดถึงบ้านและอยู่อย่างไม่มี ความสุข หลังจากที่มาอยู่ที่สวนสีกูดแล้วเดือนกว่าๆ แม่ เก็บเงินตามทางเดินได้ 1 เฟื้อง พอได้เวลานั้นทูลหม่อมหญิงฯ ตามเสด็จสมเด็จพระพันปีฯ ไปที่โหนดแห่งหนึ่ง แม่ก็ยังไม่ มีอะไรทำยิ่งขึ้น แม่เลยฉวยโอกาสหนีด้วยเงินที่เก็บได้ แม่ ไปขึ้นรถรางแล้วไปลงเรือจ้างกลับบ้าน ทางบ้านเมื่อเห็น แม่กลับมาเองก็ไม่ได้แสดงความดีใจอะไรเป็นพิเศษ ใน ครอบครัวการแสดงความรู้สึกออกมาอย่างมากมายไม่มีกิน แต่ก็ไม่ได้ออกส่งตัวกลับไป แม่อยู่ที่บ้านได้หลายวันจึงถูก ตามตัวกลับไปสวนสีกูด

ไปโรงเรียน

ต่อมาแม่ได้ถูกส่งไปเป็นนักเรียนประจำที่โรงเรียน ของหม่อมเจ้าหญิงมณฑลสารพมกลาสน์ ซึ่งอยู่ในวังของ เสด็จพ่อของท่านกรมหมื่นราชศักดิ์สโมสร วังนี้อยู่ใกล้ๆ โรงพักสำราญราษฎร์ ลีเก็ดพระยาครี หม่อมเจ้าองค์นี้ ต่อมาทรงเป็นนายกรัฐมนตรีของสยามคนองพยานบาล แม่ ชอบอยู่ที่นั่นมาก เวลานั้นเป็นเวลาที่เราเรียนใหญ่แต่ก็มี เด็กอายุเท่าๆ แม่ 4-5 คนมาพักอยู่ รอให้โรงเรียนเปิด แต่ในที่สุดท่านหญิงมณฑลสารพมกลาสน์ก็ทรงเลิกกิจการโรงเรียน และแม่ก็ไม่ได้เรียนที่นั่นเลย ไปอยู่ประมาถเดือนหนึ่งก็ ต้องกลับสวนสีกูด

(อ่านต่อฉบับหน้า)

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี

แม่เจ้าหญิง

พระราชประวัติ

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี พ.ศ.2443-2481

พระนิพนธ์ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา

(ต่อจากฉบับที่แล้ว)

โรงเรียนใหม่

ต่อมาแม่ได้ถูกส่งไปอยู่ที่พระตำหนักซึ่งเป็นชื่อของที่ประทับของสมเด็จพระพันวัสสา เวลาคงจะผ่านมาประทับในวังหลวงแม่อยู่ในความดูแลของคุณหญิงข้าหลวงผู้ใหญ่มากๆ พระตำหนัก ทุกวันแม่ต้องเดินไปโรงเรียนแห่งหนึ่งที่อยู่ใกล้ๆ วังหลวงซึ่งแม่จำชื่อไม่ได้ แต่ 2-3 เดือนภายหลังโรงเรียนนี้ก็ปิดไป นับว่าเป็นโรงเรียนที่ 3 ที่ปิดไปขณะที่แม่ไปอยู่

โรงเรียนสตรีวิทยา บ้านอาหวน

คราวนี้แม่ถูกส่งเข้าโรงเรียนสตรีวิทยา เพื่อให้อยู่ใกล้โรงเรียนผู้ใหญ่ทางสวนสีกุดส่งแม่ไปอยู่บ้านคุณหวน หงสกุล ซึ่งแม่เรียกว่า อาหวน บ้านนี้อยู่ใกล้วัดชนะสงคราม อาหวนนี่เคยเป็นพระพี่เลี้ยงรุ่นเล็กของทูลหม่อมมา และเวลานั้นเป็นข้าหลวงของทูลหม่อมหญิงฯ อาหวนแต่งงานแล้วและระหว่างที่แม่อยู่ที่นั่นลูกคนแรกของอาหวนเกิดและได้รับชื่อว่า มหิดล อาหวนเป็นแม่ของพระชินด้วย (ปัจจุบันพล.อ.ระทีน หงสกุล ประธานสภาผู้แทนราษฎร) ทุกวันแม่เดินไปโรงเรียนสตรีวิทยากับเพื่อนบ้านคนหนึ่งซึ่งอายุมากกว่าและเป็นญาติกับอาหวน ตอนกลางวันเพื่อนบ้านคนนี้จะแบ่งอาหารปันโตให้กินด้วย แม่อยู่บ้านอาหวนมีกว่าๆ

แม่ค้าถึงแก่กรรม

เมื่ออายุประมาณ 9 ขวบ ทางบ้านมาตามตัว เพราะแม่ค้าเจ็บอยู่ที่บ้านป่ามาที่มีนบุรี แม่ไปรับแม่ค้ากับข้าช่วย และจำการเดินทางกลับจากมีนบุรีด้วยเรือพายทางคลองแสนแสบได้อย่างติดตา แม่ค้านอนเจ็บหนักในเรือ ข้าช่วยเป็นผู้พายและคัดท้าย แม่พยายามช่วยพายอยู่ข้างหน้าแต่ก็พายไม่ค่อยเป็น กลับถึงบ้านไม่นานเท่าไรแม่ค้าก็เสียชีวิตไป

หลังจากที่เผาศพแม่ค้าแล้ว แม่อยู่บ้านไม่ถึงเดือนอาหวนก็ส่งคนมาตามกลับ

ไปอยู่บ้านพระยาตำรงแพทยาคุณ

วันหนึ่งขณะที่อยู่โรงเรียนสตรีวิทยา แม่ทำความสะอาดมือที่สกปรกมากเพื่อทำการฝีมือ โดยดูมือกับขอบซีเมนต์ของทางเดินใกล้ๆ โองน้ำ ที่ขอบถนนนั้นมีเข็มเย็บผ้าที่ใครทิ้งไว้ เข็มนี้ได้เข้าไปในฝ่ามือของแม่จนมิดเล่ม เมื่อกลับถึงบ้านอาหวนทุกคนตกใจไม่ทราบจะทำอย่างไร จึงพาแม่ไปที่สวนสีกุด จากนั้นแม่ได้ถูกพาไปที่บ้านพระยาตำรงแพทยาคุณ (ชวต วีระไวทยะ) ซึ่งเป็นแพทย์ประจำพระองค์สมเด็จพระพันปีฯ พอพระยาตำรงฯ เตรียมตัวจะนำมือแม่ร้องเสียงดังจึงนำไม่ได้ พระยาตำรงฯ ต้องใช้ความพยายามถึง 3 ครั้งและหลายวันจึงสามารถผ่าเข็มออกมาได้ ในบ้านนี้มีลูกสาวสองคน คนพี่ชื่อจางอ่อนกว่าแม่หนึ่งปี คนน้องชื่ออุทุมพร ในภายหลัง

จำนงได้ไปเรียนพยาบาลที่อเมริกาคล้ายๆ กับแทนแม่เมื่อแม่หมั้นแล้วในปี พ.ศ.2462 (ค.ศ.1919) ปัจจุบันเป็นคุณหญิงจำนงพิณพาศย์พิทยาภท อุทุมพรเป็นแม่ นพ.กฤษดา สุนทรเวช บ้านพระยาตำราฯ เวลานั้นอยู่ที่คลองหลอด ต่อมาย้ายบ้านสองครั้ง และในที่สุดได้พระราชทานที่และทรงสร้างบ้านให้ที่สามเสน จำนงและอุทุมพรไปโรงเรียนสตรีวิทยา เหมือนแม่แต่ไปด้วยรถม้า หลังจากที่ได้รับการผ่าตัดสำเร็จแล้ว

แม่พักนอนอยู่ที่บ้านพระยาตำราฯ อีก และเมื่อคุณหญิงสรวง ภรรยาพระยาตำราฯ ชวนให้อยู่ด้วยแม่ก็รับทันที แม่ก็ได้ไปโรงเรียนสตรีวิทยาพร้อมกับจำนงและอุทุมพร แต่ไม่เข้าจำนงและอุทุมพรได้ถูกนำไปถวายตัวเป็นข้าหลวงเรือนนอกของสมเด็จพระพันปีทั้งสองได้เปลี่ยนโรงเรียนเป็นโรงเรียนราชินี ตั้งแต่ตอนนั้นแม่ก็ต้องเดินไปโรงเรียนอย่างเดิม

ในระยะนั้นแม่ผอมมาก เพราะตอนกลางวันไม่ได้กินข้าว ในสมัยนั้นถึงจะมีสตางค์ก็ไม่มีของขายในโรงเรียน หนังสือเรียนก็ไม่ค่อยมีไม่ค่อยได้ทำการบ้านถึงอย่างไรก็ดีแม่ก็ไม่ขยันนักอยู่แล้วเอาแต่เล่น เมื่อแม่อยู่ปลายประถมปีที่ 3 ต้องสอบขึ้นมัธยมปีที่ 1 แม่สอบตกต้องซ้ำชั้น เมื่อแม่อยู่โรงเรียนสตรีวิทยาเคยหนีโรงเรียนกลับบ้านตอนกลางวันหลายครั้ง แทนที่ไปโรงเรียนแม่ได้ขึ้นเรือจ้างข้ามไปฝั่งธนบุรี และจะกลับบ้านพระยาตำราฯ ตรงกับเวลาที่โรงเรียนเลิก เมื่ออายุเกือบ 13 แม่รู้สึกเบื่อๆ และไม่มีความสุขนักจึงหนีกลับบ้านอีกครั้งและคิดว่าในใจว่าจะเปิด

โรงเรียนสอนหนังสือเด็ก แต่ก็ถูกตามกลับไปอีก ในระหว่างที่เรียนซ้ำชั้นประถมปีที่ 3 อยู่ เจ้าคุณตำราฯ มาถามแม่ว่าอยากเรียนเป็นนางพยาบาลไหม แม่รับทันที ในสมัยนั้นผู้หญิงไม่มีอาชีพที่จะเลือกมากนัก เมื่อจบประถมปีที่ 3 แล้วจะมีชั้นมัธยมปีที่ 1 ถึงปีที่ 3 เท่านั้น ถ้าอยากเรียนต่อก็ต้องเรียนเป็นครู เวลานั้นโรงเรียนแพทย์ผดุงครรภ์และหญิงพยาบาลแห่งศิริราชมีผู้หญิงเรียนอยู่น้อย ในการเข้าไม่มีกฎเกณฑ์มาก เพียงแต่อ่านออกเขียนได้ก็พอแล้ว เพื่อสนับสนุนให้มาเรียนยังมีการให้เงินเดือนละ 15 บาทต่อคน จำนวนเงินนี้เพียงพอสำหรับค่าอาหารตลอดทั้งเดือน

เรียนพยาบาล

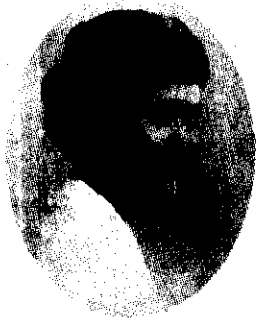
แม่เข้าโรงเรียนแพทย์ผดุงครรภ์และหญิงพยาบาลแห่งศิริราช เมื่อปี พ.ศ.2456 (ค.ศ.1913) คือเมื่ออายุเกือบ 13 ปี ไม่ได้เข้าตอนต้นปีการศึกษา แม่เป็นนักเรียนที่มีอายุน้อยที่สุดของรุ่นนั้นและรุ่นต่อมาอีก

นักเรียนพยาบาลทุกคนจะอยู่ด้วยกันในเรื่องๆ หนึ่ง ซึ่งชั้นบนเป็นห้องนอนและชั้นล่างเป็นห้องเรียน ต่อมาเมื่อมีนักเรียนมากขึ้น ทั้งสองชั้นกลายเป็นห้องนอน และห้องเรียนย้ายไปอยู่เรือนใหม่ การเรียนปีแรกเป็นการเรียนทฤษฎีกับครูซึ่งเป็นแพทย์ ปีที่ 3 เป็นการฝึกงานภายใต้การควบคุมของนางพยาบาล ในปีที่ 2 ของรุ่นของแม่ต้องเข้าไปฟังภาคทฤษฎีกับปีที่ 1 ของรุ่นต่อไปอีกที่ การเรียนซ้ำโดยนั่งฟังอยู่เฉยๆ ทำยั้งแม่เห็นว่าน่าเบื่อ จึงเอาลูกโป่งไปเป่าเล่น แต่ครั้งหนึ่งลูกโป่งก็แตกในกลางชั้น การเรียนของแม่เป็นไปด้วยดี เพราะแม่เขียนและอ่านได้อย่างดี และงานปฏิบัติก็ทำได้อย่างคล่องแคล่ว แต่แม่ยังเด็กมากและชอบเล่น ชอบวิ่งอยู่ ครั้งหนึ่งเมื่อต้องไปช่วยในการคลอดลูก คนต้องไปตามตัวลงมาจากต้นมะม่วงอีกครั้งหนึ่งถึงเวรที่จะเข้าไปพยาบาลคนไข้ เมื่อคนไข้คนนั้นเห็นหน้าอันเด็กเหลือเกินของผู้ที่จะมาพยาบาลตนก็อดที่จะร้องไห้ไม่ได้ บางปีตอนปลายปีการศึกษาจะมีการถ่ายรูปเพื่อแลกเปลี่ยนกัน ส่วนเสื้อผ้านั้นก็ยืมกันใส่ถ่ายอัลบั้มรูปถ่ายเล่มแรกของแม่เต็มไปด้วยรูปครูและเพื่อนนักเรียนพยาบาล

(อ่านต่อฉบับหน้า)

MATICHON INFORMATION CENTER		Subject Heading :	
Date : 10 พ.ย. 2543	Page : 12	Source : สยามรัฐ	No :
Keyword			

๑๐๐ปี สมเด็จพระเจ้า

แม่เจ้าหญิง
พระราชประวัติ 12

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี พ.ศ.2443-2481
พระนิพนธ์ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนาฯ

(ต่อจากฉบับที่แล้ว)

เมื่อเรียนพยาบาลอยู่ที่เพื่อนเรียนคนหนึ่งชื่อ
เนื่อง จินตกุล ซึ่งข้าพเจ้าจะกล่าวถึงอีกภายหลัง แม่
เนื่องอายุมากกว่าแม่รอบกว่า เวลานั้นแม่ชอบแก้ม
แม่เนื่องบ่อยๆ โดยมากแม่เนื่องนั่งข้างหลังแม่
ครั้งหนึ่งแม่หนีไปหยิบขวดหมึกของแม่เนื่องออกไป
เสียนี่แม่เนื่องก็จิ้มปากกลางไปบนโต๊ะ วันหนึ่ง แม่
หลอกแม่เนื่องไปที่ก๊อกน้ำในสวนแล้วก็นำรดขา
อีกครั้งหนึ่งแม่เอาระดาดขมมาพ่นตัวแม่เนื่อง
เป็นสไป ครูมเห็นเข้าแทนที่จะดูแม่ดูเอาแม่เนื่อง
ถึงอย่างไรก็ตีแม่รักแม่เนื่อง และช่วยลอกตำราให้
บ่อยๆ เพราะแม่เนื่องเขียนไม่ค่อยทัน

เมื่อเรียนจบหลักสูตร 3 ปีแล้ว ในปี พ.ศ.
2459 (ค.ศ.1916) แม่ก็ย้ายอยู่ที่ศิริราชต่อไปอีก
จะกลับไปที่บ้านพระยาตำราฯ เป็นบางครั้ง เช่น
ในวันหยุด

ได้ไปสหรัฐอเมริกา

ในเวลานั้น พ.ศ.2460(ค.ศ.1917) ทูล
หม่อมมา ประทับอยู่ที่อเมริกา ทรงศึกษาวิชาเตรียม
แพทย์มาแล้วปีหนึ่ง และกำลังทรงศึกษาวิชาแพทย์
ปีที่หนึ่งอยู่ในมหาวิทยาลัย ฮาร์วาร์ด เมดิคัล สกูล
(Harvard Medical School) เมืองบอสตัน มลรัฐ
แมสซาชูเซตต์ ประทับห้องชุด (แฟลต) อยู่พระองค์
เดียว ที่ 329 ถนนล่องจูดจึงต้องพระประสงค์
มหาดเล็กมารับใช้ และในขณะเดียวกันจะให้เรียน
หนังสือด้วย ทูลหม่อมมา ทรงแจ้งพระประสงค์มากับ

พระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้ารังสิตประยูรศักดิ์
กรมหมื่นไชยนาทนเรนทร(พระยศเวลานั้น ตั้งแต่
พ.ศ.2465 กรมขุนชัยนาทนเรนทร พ.ศ.2493
กรมพระฯ พ.ศ.2494 สมเด็จพระเทพฯ)

พระโอรสในรัชกาลที่ 5 ซึ่งสมเด็จพระพัน
วัสสาฯ เคยทรงเลี้ยงเหมือนกับพระโอรสแท้ๆ ตั้งแต่
ทรงพระเยาว์หลังจากที่เจ้าจอมมารดา ม.ร.ว.เนื่อง
สนิทวงศ์ ได้ถึงแก่อนิจกรรมเมื่อพระชันษาเพียง 11
วันเท่านั้น เวลานั้นเสด็จในกรมไชยนาทาฯ ทรงดำรง
ตำแหน่งอธิบดีกรมสาธารณสุขในกระทรวงมหาด
ไทย จึงทรงดำริที่จะส่งนักเรียนแพทย์ 2 คนซึ่งจะ
ให้เป็นนักเรียนทุนของทูลหม่อมมาและนักเรียน
พยาบาล 2 คน ซึ่งจะให้ป็นนักเรียนทุนของสมเด็จพระ
พันวัสสาฯ นักเรียนแพทย์ 2 คน ที่ได้รับเลือก
คือ นายลิ ศรีพยัคฆ์ (หลวงลิขิตธรรมศรีพยัคฆ์) และ
นายนิത്യ เปาวเวทย์ (หลวงนิത്യเวชชวิศิษฐ์) ซึ่งเรียน
แพทย์อยู่แล้วแต่ยังไม่จบ สำหรับนักเรียนพยาบาล
นั้นเสด็จในกรมไชยนาทาฯ ทรงเลือกผู้ที่เป็นข้าหลวง
ทูลหม่อมหญิงฯ และสมเด็จพระพันวัสสาฯ วัน
หนึ่งเสด็จในกรมไชยนาทาฯ เสด็จไปที่โรงพยาบาล
ศิริราช และทรงเรียกให้แม่ไปเฝ้าฯทูลถามว่า อยาก
ไปเรียนเมืองนอกไหม แม่เล่าว่า จำความรู้สึกตอน
นั้นได้ว่าอยากไปเหลือเกิน นักเรียนทุนหญิงอีกคน
หนึ่ง คือ อุบล ปาลวงศ์ ณ อยุธยา ซึ่งขณะนั้น
เป็นนักเรียนพยาบาลอยู่ อายุมากกว่าแม่ 1 เดือน
แต่ยังเรียนพยาบาลไม่จบ

(อ่านต่อฉบับหน้า)

MATICHON INFORMATION CENTER		Subject Heading :	
Date : 11 พ.ย. 2543	Page : 12	Source : สยามรัฐ	No :
Keyword			

แม่เจ้านิ่ม

พระราชประวัติ

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี พ.ศ.2443-2481

พระนิพนธ์ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนาฯ

(ต่อจากฉบับแล้ว)

การเตรียมตัว

ในระยะ 5-6 เดือนก่อนที่จะออกเดินทางไปสหรัฐอเมริกา แม่ต้องเตรียมเสื้อผ้าและเรียนภาษาอังกฤษที่โรงเรียนวังหลัง โดยยังคงอยู่ที่โรงพยาบาลศิริราช แม่เคยเรียนภาษาอังกฤษมาเล็กน้อยที่โรงเรียนพยาบาลแต่ก็เป็นขนาด "เอ บี แอ็บ" เมื่อเรียนที่โรงเรียนวังหลังนี้แม่จะต้องอ่านเรื่องสั้นๆ แล้วย่อเป็นภาษาอังกฤษ ครั้งหนึ่งเป็นเรื่องคนจีนที่เดินทางไปประเทศอังกฤษ เมื่อถึงเวลาที่ต้องย่อแม่ไม่รู้จักคำว่าเดินทาง เลยต้องเขียนว่า "คนจีนไปบิกันที่อังกฤษ"

ในสมัยนั้นที่เมืองไทยยังไม่ได้ใช้นามสกุลอย่างแพร่หลายดังที่กล่าวมาแล้ว (หน้า 12) ในเวลานั้นแม่ไม่มีผู้ใหญ่ชายทางครอบครัวพ่อก็ไม่มีใครไปจดนามสกุล เมื่อไปต่างประเทศจำเป็นที่จะมีนามสกุลในหนังสือเดินทาง ผู้ที่ไปกันก่อนบางท่านจะถูกเรียกมีสเตอร์ นาย..(Mr.Nai...) เช่น พระยาศรีวิธานินเทศ เป็นมีสเตอร์นายแอบ (Mr.Nai Aab) (ในสมัยนั้นชื่อนายแอบ) เมื่อไปศึกษาที่มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ในสหรัฐอเมริกา ในปี พ.ศ.2451 ยังไม่มีการใช้หนังสือเดินทาง และนามสกุล การติดต่อระหว่างมหาวิทยาลัยและทางราชการกรุงเทพฯ คงจะใช้นายแอบ (Nai Aab) เขาก็ลงทะเบียนถือเอาค่าหลังเป็นชื่อสกุล (จากบันทึกของพระยาศรีวิธานิน) สมัยนั้นคงมีคนชื่อ "นาย" หลายคน เมื่อแม่ไม่มีนามสกุลก็จำเป็นต้องทำให้แม่จึงได้ใช้นามสกุลของข้าราชบริพารที่มีนามสกุลคนหนึ่ง ผู้นั้นคือเจ้ากรมพลี ตะละกัญ ขุนสงขลานครินทร์ เจ้ากรมของทูลหม่อมฯ เจ้าฝ่ายที่ทรงกรมคือเป็นกรมขุนหลวง ฯลฯ จะทรงมี "เจ้ากรม" ซึ่งจะมีบรรดาศักดิ์ตามเจ้านายของตน เมื่อหลังจากสิ้นพระชนม์แล้ว ทูลหม่อมฯ ได้เป็นกรมหลวงสงขลานครินทร์ ขุนสงขลานครินทร์ก็เลื่อนเป็นหลวงสงขลานครินทร์ ส่วนถนอมฯ น้องชายของแม่ เมื่อเจริญวัยแล้วได้ไปขอจดทะเบียนที่อำเภอใช้นามสกุล "ชูกระมล" ถึงแม้ว่าแม่ไม่เคยใช้นามสกุลชูกระมล ก็อยากจะได้ชื่อว่าแม่เกิดมาในสกุลนี้

เดินทางไปสหรัฐ

เมื่อปลายเดือนสิงหาคม พ.ศ.2460 (ค.ศ.1917) แม่ได้ออกเดินทางจากกรุงเทพฯ โดยเรือพร้อมกับแม่อุบล และนักเรียนชายอีกเกือบ 20 คน มีพระยาชนรินทร์ภักดี ที่จะไปเป็นผู้ดูแลนักเรียนไทยในสหรัฐ

อเมริกา เป็นผู้คุมไปพร้อมทั้งคุณหญิงซึ่งคุมมากตลอดเวลา การที่มีนักเรียนไปสหรัฐ มากเช่นนี้ เป็นเพราะเวลานั้นมีสงครามโลกครั้งแรก พ.ศ.2457-2461 (ค.ศ.1914-1918) และนักเรียนไทยไม่สามารถจะไปประเทศอังกฤษกัน เมื่อถึงสิงคโปร์แล้วคณะนักเรียนไทยได้เปลี่ยนเรือไปยังฮ่องกงที่อยู่ฮ่องกงหลายวันเปลี่ยนเรือเป็นเรือญี่ปุ่นอีกครั้งหนึ่ง แล้วไปญี่ปุ่น หมูเกาะ ขาวายและหลังจากที่ได้เดินทาง 6 สัปดาห์ ถึงเมืองซานฟรานซิสโก (San Francisco) ในต้นเดือนตุลาคม คณะชายไปฝั่งตะวันออกของสหรัฐ(East Coast) แต่ผู้หญิงสองคนให้อยู่ฝั่งตะวันตก (West Coast) ก่อน

อยู่เมืองเบอร์คลีย์ มลรัฐแคลิฟอร์เนีย พ.ศ.2460 (ค.ศ.1917)

เมืองเบอร์คลีย์ (Berkeley) เป็นเมืองเล็กๆ ซึ่งอยู่ใกล้ๆ กับซานฟรานซิสโก เวลานั้นยังไม่มีส่วน โกลเดนเกต (Golden Gate) ต้องลงเรือข้ามอ่าวซานฟรานซิสโกไปก่อน และขึ้นรถรางจึงจะถึงเมืองเบอร์คลีย์ สัปดาห์แรกนักเรียนหญิงทั้งสองคนพักอยู่ที่โรงแรมแคลร์มอนต์ในเมืองเบอร์คลีย์

ต่อมาไปอยู่กับครอบครัวอดัมเสน(Adamsen) ดร.อดัมเสนเป็นแพทย์และเคยสอนแม่ที่โรงพยาบาลศิริราช เวลานั้นยังอยู่เมืองไทย คุณหญิงชนินทราเป็นญาติกับดร.อดัมเสน ครอบครัวอดัมเสน มีลูกสาว 3 คน ชื่อโอลิฟ (Olive) อีดิธ (Edith) และริตา (Rita) และลูกชายคนหนึ่งชื่ออัลเบิร์ต (Albert) ซึ่งเวลานั้นไปเป็นทหารอยู่ ทุกคนพูดภาษาไทยได้ ตอนแรกครอบครัวนี้อยู่ถนนฮิลล์เกตส์

ลูกสาวอดัมเสน และ (หลวง) ประสิทธิ์ฯ ซึ่งเป็นนักเรียนไทยที่อยู่แคลิฟอร์เนียอยู่แล้ว เมื่อแม่มาถึงช่วยกันพาแม่และอุบลไปดูมหาวิทยาลัยของเมืองเบอร์คลีย์ด้วย- ต่อมาครอบครัวอดัมเสนย้ายบ้านไปอยู่ "2644 ถนนแอตนา, เบอร์คลีย์, ค.ศ.1918"

ที่เมืองเบอร์คลีย์ มีพยาบาลอยู่ 2 คนที่เรียนจบแล้วและทำงานอยู่คงเคยอยู่ที่บ้านอดัมเสน เพราะกลับมาเยี่ยมบ่อยๆ คนหนึ่งชื่อดีดีต่อมาจะอยู่สหรัฐ เลยไม่กลับเมืองไทย อีกคนชื่อพร้อม และจะกลับเมืองไทยพร้อมกับแม่ในปีพ.ศ.2463 (ค.ศ.1920)

อุบลและแม่มีเสื้อผ้าไม่กี่ชุด สำหรับวันอาทิตย์มีชุดพิเศษใส่เวลานั้นเป็นสมัยที่แต่งแบบกาลาสีกัน อุบลและแม่ก็มักกันคนละชุด

(อ่านต่อฉบับหน้า)

MATICHON INFORMATION CENTER		Subject Heading :	
Date : 13 ม.ธ. 2543	Page : 12	Source : สยามรัฐ	No :
Keyword			

แม่เจ้าฉม

พระราชประวัติ

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี พ.ศ.2443-2481

พระนิพนธ์ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนาฯ

ย้ายไปฝั่งตะวันออก
พ.ศ.2461(ค.ศ.1918)

ตั้งแต่ต้นจุดหมายปลายทางของนักเรียนหญิงทั้งสองคือฝั่งตะวันออก ผู้ดูแลนักเรียนจึงจะต้องจัดให้ทั้งสองคนเดินทางต่อไป ที่แรกจะให้เดินทางพร้อมกับพระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพยอาภา และนายเจียม สิมปีชาติ (หลวงชาติตระการโกศล) ซึ่งอยู่ในคณะนักเรียนที่ออกมาจากกรุงเทพฯ พร้อมกับแม่ แต่ต้องรักษาตาอยู่ที่ญี่ปุ่นหลายเดือน ทั้งสองเป็นโรคติดต่อดวงตา (Trachoma) และสหรัฐอเมริกาไม่อนุญาตให้ผู้ที่ป่วยโรคนี้อาศัยในประเทศ แต่เมื่อพระองค์อาทิตย์ฯ และนายเจียมมาถึงซานฟรานซิสโก แม่เป็นไข้หวัดไม่สามารถเดินทางไปได้ นักเรียนหญิงจึงต้องรอให้มีนักเรียนมาอีกคณะหนึ่ง ตกกลางอยู่ที่เมืองเบอร์คลีย์เกือบปีหนึ่ง เมื่ออยู่กับครอบครัววอดัมเสน แม่ควรได้รับเงินค่าใช้จ่ายส่วนตัวสัปดาห์ละ 1 เหรียญแต่มีสิทธิขอต้มเสนให้ 4 เหรียญต่อเดือน ซึ่งทำให้ขาดทุนบิลละ 4 เหรียญ ถึงอย่างไรก็ดี ครั้งแรกที่ได้รับ 4 เหรียญ แม่ตื่นตื่นมาก รีบไปซื้อกล่องถ่ายรูปแบบ "บ็อกซ์"

(Box) ทันที เมื่อเดินทางไปฝั่งตะวันออกทางรถไฟ แม่เอากล่องนี้ใส่ไปในกระเป๋าसानไบใหญ่ซึ่งเป็นกระเป๋าใส่ กระเป๋าน้ำหยดระหว่างทาง เครื่องที่ติดรูปที่มีอยู่ไม่ได้หายไปด้วย

ในปีพ.ศ.2461 (ค.ศ.1918) นั้น ทูลหม่อมมาประทับอยู่เมืองบอสตัน และทรงศึกษาอยู่ที่มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ทูลหม่อมมา สนพระทัยในการเรียน การอยู่ของนักเรียนไทยทุกคน ทรงเป็นเหมือนผู้ดูแลนักเรียนอีกคนหนึ่ง ด้วยเหตุนี้จึงเสด็จไปรับนักเรียน 8 คนที่ใหม่พร้อมทั้งนักเรียนหญิงอีก 2 คน จากคณะที่เดินทางมาก่อน นักเรียนได้ขึ้นรถไฟจากซานฟรานซิสโกวันที่ 17 กันยายน และมาถึงเมืองบอสตัน วันที่ 21 กันยายน ในจำนวนนักเรียน 8 คนนี้มีหลวงถวิลเศรษฐพิพิธด้วย หลวงถวิลฯ และหลวงสุขุมน้อยประดิษฐ์ ซึ่งในระยะนั้นพักอยู่ที่แฟลตของทูลหม่อมมา ได้เขียนถึงเหตุการณ์ของคืนวันที่ 21 กันยายน พ.ศ.2461 (ค.ศ.1918) ทั้งสองคน ในคืนวันนั้นที่สถานบอสตัน ทูลหม่อมมา และแม่ได้พบกันครั้งแรก

(อ่านต่อฉบับหน้า)

MATCHON INFORMATION CENTER		Subject Heading :	
Date :	14 พ.ย. 2543	Page :	12
Keyword		Source :	สยามรัฐ No :

๑๐๐ปีสยามรัฐ

แม่เจ้าหญิง

พระราชประวัติ

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี พ.ศ.2443-2481

พระนิพนธ์ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนาฯ

เมืองฮาร์ตฟอร์ด มลรัฐคอนเนตทิคัต
(Hartford, Connecticut)

พ.ศ.2461-2462(ค.ศ.1918-1919)

แม่อุบลและแม่พักอยู่ที่แฟลตของเจ้าคุณชินนทราฯ ที่ 44 ถนนแลงดอน, เคมบริดจ์ อยู่ก่อนและในวันที่ 28 กันยายน พ.ศ.2461(ค.ศ.1918) เจ้าคุณหาได้พานักเรียนหญิงทั้งสองไปเมืองฮาร์ตฟอร์ดในมลรัฐคอนเนตทิคัต

เมืองฮาร์ตฟอร์ด อยู่ 4-5 ชั่วโมงโดยรถไฟจากเมืองบอสตันแม่อุบลและแม่ไปอยู่กับครอบครัวสตรอง (Strong) ซึ่งมี ตา ยาย และบอกให้เรียก อังเคิล (ลุง) เฮนรี่ (Uncle Henry) และอานตี (ป้า) สตรอง (Aunt Strong)

ครอบครัวสตรองเป็นญาติกับแฮมมิลโคล (Cole) อาจารย์ใหญ่โรงเรียนวังหลัง เขาอยู่บ้านหลังหนึ่ง 18 ถนนอีสต์กรีนฟีลด์ ซึ่งเป็นบ้านที่ครอบครัวอื่นอยู่ครึ่งหนึ่งเป็นสัดส่วน แต่ละครอบครัวมีทางเข้าของตัวเอง

สามวันก่อนคริสต์มาส คือวันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ.2461 (ค.ศ.1918) อากาศไม่หนาว ยังไม่มีหิมะ ทูลหม่อมมาเสด็จมาเยี่ยมและทรงพาพระองค์อาทิตย์ฯ มาด้วย แต่พอถึงเดือนมกราคม หิมะก็ตกลงมามาก และแม่ได้เล่นเลื่อนน้ำแข็ง (Sled)

เมื่อถึงเดือนมีนาคม อุบลและแม่ได้รับเสื้อคลุมใหม่ สำหรับฤดูใบไม้ผลิ แต่หน้าหนาวยังไม่จบ เมื่อปลายมีนาคม พ.ศ.2461 (ค.ศ.1919) หิมะตกลงมาอย่างหนักอีกครั้ง

เมื่อไปอยู่ใหม่ๆ อานตีสตรองทำอาหารให้ทุกมื้อ และล้างชามเองด้วย อุบลและแม่เสนอว่าจะทำอาหารตัวเอง อานตีสตรองจะได้ไม่ต้องตื่นเช้ามาก และจะล้างชามให้ด้วย อานตีสตรองจะได้อ่านหนังสือพิมพ์ได้สบายๆ ด้วยระเบียบนี้อุบลและแม่สามารถหุงข้าวและเจียวไข่ และบางครั้งยังไปตัดเนื้อเย็นที่อยู่ในตู้ เช่น ขาแกะมากขึ้นอีก เนื้อนี้เวลานั่งโต๊ะจะได้เพียงชิ้นเล็กๆ ไม่พอกับความหิวและความอร่อย

เวลาอยู่ที่เมืองฮาร์ตฟอร์ด อุบลและแม่ไปโรงเรียนนอร์ธเวสเทิร์น (North Western) ซึ่งเป็นโรงเรียนประถม (Grammar School) มีชั้นเรียนถึงชั้น 8 (Grade 8) เท่านั้น แม่เรียนชั้น 6 และ 7 เด็กในโรงเรียนมีการเล่นต่างๆ ตามฤดูใบไม้ผลิเด็กผู้ชายจะเล่นลูกหิน เด็กผู้หญิงจะกระโดดเชือก หรือเล่นซ่อนหาถึงแม่จะอายุมากกว่าเด็กในชั้นหลายปี แม่ก็เล่นไปกับเขาด้วย วันหนึ่งเมื่อเดินไปโรงเรียนกับแม่อุบล มีเด็กผู้ชายมาล้อว่า "Chinese, Chinese" (เจ๊ก, เจ๊ก) แม่อุบลทำท่าโกรธแม่ทำเฉยแต่พอเด็กคนนั้นมาใกล้ แม่เอาหนังสือเรียนที่ถืออยู่ตีหัว

แม่บอกว่าถึงแม่จะแก่มาก ตาและยายสตรองดีเหลือเกินแต่แม่อยู่เมืองฮาร์ตฟอร์ดไม่ถึงปีก็จะต้องจากไปอีก

หมั้นอยู่กับครอบครัวเคนท์ (Kent)
ไปเที่ยวหน้าร้อน

พ.ศ.2462(ค.ศ.1919)

ตั้งแต่อยู่เมืองฮาร์ตฟอร์ด ทูลหม่อมมา เสด็จมาหาบ่อยๆ ในวันอาทิตย์ และบางครั้งก็ทรงพาแม่อุบลและแม่ไปเที่ยว

ในที่สุดก็มีการหมั้นกันเงียบๆ ระหว่างทั้งสอง ทูลหม่อมมาทรงจัดการให้แม่ย้ายจากเมืองฮาร์ตฟอร์ดไปเมืองบอสตัน ทรงหาครอบครัวหนึ่งคือครอบครัวเคนท์ ให้แม่ไปอยู่ด้วยบ้านของเขาอยู่ที่เบลมอนต์ ซึ่งอยู่ชานเมืองบอสตัน มิสเตอร์เคนท์เป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย แม่รู้สึกว่าเป็นอาจารย์วิชาคำนวณแต่จำไม่ได้แน่

มิสเตอร์และมิสซิสเคนท์ มีหลานคนหนึ่งชื่อ แคเธอรีน (Catherine) แม่ย้ายไปอยู่กับครอบครัวเคนท์ กลางๆ เดือน กรกฎาคม พ.ศ.2462 (ค.ศ.1919) เมื่อถึงเวลาหยุดหน้าร้อน (Summer Vacation) แม่ก็ออกเดินทางไปพักผ่อนพร้อมกับมิสเตอร์มิสซิสเคนท์ และแคเธอรีน

(อ่านต่อฉบับหน้า)

Keyword

๑๐๐ ปี สมเด็จพระเจ้า

12

แม่เจ้าหญิง

พระสวาสวารี

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี พ.ศ.2443-2481

พระนิพนธ์ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนาฯ

(ต่อจากฉบับที่แล้ว)

จุดหมายปลายทางคือเกลิน(Glen)ในมลรัฐไว-แฮมป์เชียร์ ซึ่งเป็นที่ท่องเที่ยวเล็กๆ เกลินอยู่ห่างจากเมืองบอสตันเพียง 200 กว่ากิโลเมตร แต่ถนนไม่ดี เมื่อเดินทางไปด้วยรถยนต์ ซึ่งมีสเตอร์เคนท์เป็นคนขับ.ฝนตกมากทำให้ถนนลื่น มีลีสเตอร์เคนท์กลัวมากลงจากรถและออกมาเดินข้างถนน จึงต้องค้างกลางทางหนึ่งคืน

เกลินเฮาส์ ซึ่งเป็นที่พักเป็นโรงแรมที่อยู่โดดเดี่ยว และจากโรงแรมจะมองเห็นเทือกเขาเพรสลิเดนเชียล(Presidential Range)และไวท์เมาเทนส์ (White Mountains)

มีสเตอร์เคนท์ชอบตกปลาแม่ก็ลองไปตกด้วยที่แม่น้ำพีบอดี (Peabody River)

เมื่อทูลกระหม่อมฯ ทรงว่างก็เสด็จตามมา และได้ทรงพาแม่ไปที่น้ำตกเกลิน เอลลิส (Glen Ellis Falls)

อีกครั้งหนึ่งไปขึ้นภูเขาแมนทิวอิงตันพร้อมทั้งครอบครัวเคนท์ ต้องขึ้นรถม้าไปก่อนถึงครึ่งทาง

เมื่อลงจากรถม้าแล้วเดินขึ้นถึงยอดเขาซึ่งสูง 1917 เมตร ค้าง 1 คืน ในโรงแรมที่มีอยู่ วันรุ่งขึ้นเดินลงจากยอดเขา ตลอดลงมาจนถึงเกลินเฮาส์ ทางสวยมาก แต่ชันพอใช้และไกล วันรุ่งขึ้นแม่บอกว่าเมื่อยไปหมด พอถึงวันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ.2462(ค.ศ.1919) ออกเดินทางด้วยรถยนต์กับครอบครัวเคนท์ จากรัฐนิวแฮมป์เชียร์ ไปรัฐเวอร์มอนต์ แล้วได้นำรถยนต์บรรทุกลงเรือใหญ่เพื่อข้ามทะเลสาบแชมเพลน ไปสู่อัฐนิวยอร์ก ไปอยู่ที่เมืองท่องเที่ยวเล็กเพลซิด ทูลกระหม่อมฯเสด็จมาสมทบที่นั่น และได้เที่ยวด้วยกันที่แม่น้ำและทะเลสาบอเซเบิล เทือกเขาแอดิรอนแดคส์ และทะเลสาบอีกหลายแห่งของรัฐนิวยอร์ก แล้วทูลกระหม่อมฯก็ทรงพาแม่กลับเมืองบอสตัน

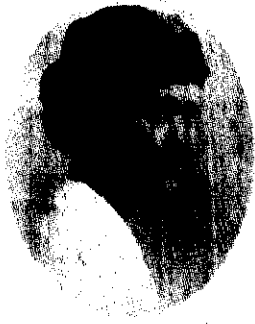
ในอัลบั้มรูปการไปเที่ยวครั้งนี้รูปส่วนมากจะเป็นทิวทัศน์ แม่เป็นผู้ถ่ายด้วยกล้องใหม่ ซึ่งทูลกระหม่อมฯเป็นผู้ประทานคำบรรยายนั้นเป็นลายพระหัตถ์ของทูลกระหม่อมฯ

(อ่านต่อฉบับหน้า)

MATICHON INFORMATION CENTER		Subject Heading :	
Date : 17 พ.ย. 2543	Page : 12	Source : สยามรัฐ	No :
Keyword			

แม่เจ้าหญิง

แม่เจ้าหญิง 12

พระราชประวัติ

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี พ.ศ.2443-2481

พระนิพนธ์ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา

(ต่อจากฉบับที่แล้ว)

กลับกรุงเทพฯ

พ.ศ.2463 (ค.ศ.1920)

สมเด็จพระพันปีฯ สวรรคต วันที่ 20 เดือน ตุลาคม พ.ศ.2462 (ค.ศ.1919) ทูลหม่อมมา จึงเสด็จกลับเมืองไทยเพื่อถวายพระเพลิงพร้อมกับเจ้าคุณชนินทรา ในขณะที่ด้วยกันทูลหม่อมมา ทรงขอพระบรมราชานุญาตเสกสมรสกับแม่ และเมื่อทรงได้รับพระบรมราชานุญาตแล้ว ได้จัดให้แม่ตามกลับมาเมืองไทยพร้อมกับ มิส เบสส์ บุสเกตต์ (Miss Bess Bousquet) เลขาณูการของเจ้าคุณชนินทรา แม่ได้ออกเดินทางจากเมืองบอสตันไปซานฟรานซิสโก ก่อนออกเดินทางกลับเมืองไทยด้วยรถไฟในเดือนเมษายน พ.ศ.2463 (ค.ศ.1920) โดยแวะที่เมืองชิคาโก

เรือไปหยุดที่หมู่เกาะฮาวาย แม่ไปเล่นน้ำที่หาดไวคิกิ ต่อมาเรือไปญี่ปุ่น แม่ต้องอยู่ที่ญี่ปุ่น 3 สัปดาห์ เพื่อเปลี่ยนเรือ แม่ได้ไปที่สถานทูตไทยซึ่งมีพระยาจำเริญ เป็นทูตอยู่เวลานั้น และได้ไปเที่ยวหลายแห่ง

เรือที่ขึ้นจากญี่ปุ่นไปแวะที่เซี่ยงไฮ้(Shanghai) ทูลหม่อมมา ได้เขียนบอกหม่อมแคเธอรีนไว้ว่าแม่จะผ่านเซี่ยงไฮ้ หม่อมแคเธอรีน เป็นหม่อมของทูลหม่อมเล็ก (สมเด็จพระเจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนารถฯ กรมหลวงพิษณุโลกประชานารถ พระราชโอรสพระองค์หนึ่งของสมเด็จพระพันปีฯ) ซึ่งเพิ่งหย่าร้างกันและมาอยู่ที่เซี่ยงไฮ้ ทูลหม่อมมา ทรงรักทูลหม่อมเล็กมาก และคุ้นเคยกับหม่อมแคเธอรีนอย่าง

แคเธอรีน (เซี่ยงไฮ้ 24 พฤษภาคม ค.ศ.1920) ที่บ้านหม่อมแคเธอรีน ถ่ายกับช้วน นางพยาบาลซึ่งมาอยู่เป็นเพื่อนหม่อมแคเธอรีน "Little Blackie" (เจ้าแบล็กกี้ผู้น้อย)

แม่มาถึงกรุงเทพฯ เดือนกรกฎาคม และได้พักที่ตำหนักเขียวในวังสระปทุม

ที่เมืองไทย แต่งงาน

ระหว่างที่อยู่เมืองไทยแม่ไม่ได้พบทูลหม่อมมา มากนัก เพราะตั้งแต่เสด็จกลับมากกรุงเทพฯ ไม่ได้ทรงหยุดงานเลย ตั้งแต่ปี พ.ศ.2459 (ค.ศ.1916) หลังจากที่ได้ออกพระราชทานพระบรมราชานุญาตลาออกจากกองทัพเรือเพื่อไปศึกษาวิชาแพทยศาสตร์ ได้เสด็จไปประทับที่สหรัฐ และตามที่ ดร.เอ.จี. เอลลิส (Dr.A.G.Ellis) คณบดีคณะแพทยศาสตร์ และผู้อำนวยการโรงพยาบาลศิริราชได้เขียนไว้ ได้ทรงศึกษาวิชาเตรียมแพทย์ 1 ปี และวิชาแพทย์ 2 ปีแรกของคณะแพทยศาสตร์ ของมหาวิทยาลัย ยาร์วาร์ดก่อนที่จะเสด็จกลับเมืองไทย เมื่อคราวถวายพระเพลิงสมเด็จพระพันปีฯ พระราชชนนี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงเรียนจบอีกครั้งปีที่สาม ซึ่งหันไปทางสุวิทยาและสาธารณสุขศาสตร์การที่ทรงเปลี่ยนจากหลักสูตรแพทยศาสตร์ ปกติมาเป็นสาธารณสุขศาสตร์นั้น เหาที่ข้าพเจ้าทราบเป็นด้วยเหตุหนึ่ง เพราะทรงเห็นความ ต้องการอย่างสูงสำหรับงานด้านสาธารณสุขในประเทศไทยและด้วยอีกเหตุหนึ่ง เพราะการแนะนำตบตา...

MATICHON INFORMATION CENTER		Subject Heading :	
Date : 18 พ.ย. 2543	Page : 12	Source : สยามรัฐ	No :
Keyword			

๑๐๐ ปี สมเด็จย่า

แม่เจ้าหญิง

พระราชประวัติ

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี พ.ศ.2443-2481

พระนิพนธ์ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนาฯ

(ต่อจากฉบับที่แล้ว)

ได้เสด็จไปทรงงานในห้องทดลองของโรงพยาบาลศิริราช ในด้านที่ทรงทำอยู่ที่ฮาร์วาร์ดกล่าวคือเรื่องอะมิบาและเชื้อมาลาเรีย ในระยะนั้นทรงสอนวิชาจุลกายวิภาคศาสตร์ (Histology) ให้แก่นักเรียนแพทย์ที่คณะอักษรศาสตร์และวิทยาศาสตร์ด้วยและทรงเขียนบทความสำหรับกรมสาธารณสุข นอกจากนี้ได้ทรงช่วยในเรื่องหาที่ดินและหาทุนสร้างตึกเรียนและตึกคนไข้ โดยทรงช่วยออกประทานให้ส่วนหนึ่งและทรงจัดและประทานทุนให้แก่นักเรียนแพทย์และวิทยาศาสตร์ของมหาวิทยาลัย และผู้ที่ทรงเลือกเองอีก ถึงอย่างไรก็ดีตามที่เห็นได้จากอัลบั้มของแม่ทูลหม่อมมาฯ ได้ทรงพาแม่และเบสส์บูเกต์ ไปนครปฐมอยุธยา นนทบุรี

จากนั้นแม่กลับไปหามิสบลาวท์ (Miss Blount) ซึ่งเคยเป็นครูสอนภาษาอังกฤษที่โรงเรียนวังหลัง ก่อนแม่ไปสหรัฐ เพื่อเรียนภาษาอังกฤษ และฝึกคิดตีพิมพ์เติม

เมื่อวันที่ 10 กันยายน (ซึ่งเป็นวันคล้ายวันพระราชสมภพของสมเด็จพระพันวัสสาฯ) พ.ศ. 2463 (ค.ศ.1920) ทูลหม่อมมาฯ ได้ทรงอภิเษกสมรสกับแม่ที่วังสระปทุม โดยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จมาพระราชทานน้ำสังข์ อีก 8 วันภายหลังจากพระยายมราช (ปั้น สุขุม) ได้จัดการเลี้ยงอาหารถวายที่บ้านอย่างหรูหรา เมื่อถามแม่ว่าไม่จึงได้เลี้ยงถวาย แม่ตอบว่าเวลานั้น เจ้าพระยายมราชเป็นนายกเทศมนตรีของกรุงเทพฯ และคงเป็นเพราะทูลหม่อมมาฯ ได้ทรงช่วยเหลือลูกของท่านสองคนขณะที่อยู่สหรัฐ คือนายประสพ สุขุม (พระพิศาล สุขุมวิท) และ

นายประดิษฐ์ สุขุม (หลวงสุขุมนัยประดิษฐ์)

หลังจากที่แม่คำถึงแก่กรรมไปแล้ว "บ้าน" เก่าลงทุกวันเพราะไม่มีการซ่อมแซมเลย ในที่สุดก็อยู่ในสภาพที่อยู่ต่อไปไม่ได้ เพราะน้ำกัลจะพังลงมา ตรงข้ามมีที่ดินแคบๆ แต่ยาว (20x40 เมตร) อยู่ผืนหนึ่ง คงเคยมีบ้านอยู่แต่เจ้าของเรือเอาไปแล้วมีเหลือแต่กระต๊อบเล็กหลังหนึ่ง ป้าช่วยจึงขอไปอาศัยอยู่กับถมยาและยายผา เมื่อแม่กลับมา พ.ศ.2463 (ค.ศ. 1920) และได้แต่งงานกับทูลหม่อมมาฯ ทูลหม่อมมาฯ ทรงซื้อที่นี้ประทานป้าช่วย ถมยาเขียนแปลนบ้านซึ่งทูลหม่อมมาฯ ทรงให้สร้างประทานป้าช่วยอยู่ที่บ้านนี้เรื่อยมา และได้ถึงแก่กรรมประมาณปี พ.ศ.2473 (ค.ศ. 1930) แม่ได้ยกบ้านนี้ให้จวน (หลานของป้ามา) แต่ขณะนั้นจวนอยู่ในวังสระปทุมจึงให้พี่สาวชื่อเจือไปอยู่เดี่ยวนี้จวนออกจากวังแล้วและพักอยู่ที่นั่น

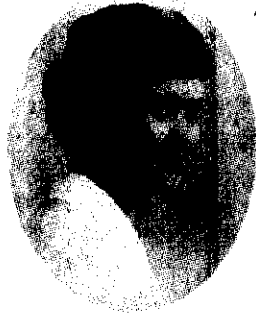
เดินทางออกจากเมืองไทย

เมื่อวันที่ 4 ตุลาคม พ.ศ.2463 (ค.ศ.1920) ทูลหม่อมมาฯและแม่ซึ่งขณะนี้เป็นหม่อมลี้รางวัล มหิตล ณ อยุธยา ได้ออกเดินทางด้วยรถไฟพร้อมทั้งเจ้าคุณชนินทรฯ เบสส์ บูสเกต์ และนายแพทย์เดวิด พรหมมาส "ระหว่างที่ทรงศึกษาอยู่ในห้องทดลองที่ศิริราช ทรงเห็นว่าวิธีทำงานของแพทย์ที่ประจำห้องทดลองคนหนึ่งเป็นที่น่าสนใจยิ่งเมื่อพระองค์เสด็จกลับไปยังฮาร์วาร์ดเพื่อศึกษาต่อ ทรงให้แพทย์ผู้นั้นตามเสด็จไป โดยประทานทุนส่วนพระองค์ต่างหากอีกทุนหนึ่ง ผู้ที่ได้รับคัดเลือกคนนั้นในเวลานี้เป็นหัวหน้าสาขาฯ หนึ่งในคณะแพทยศาสตร์"

ขณะเดินทางไปถึงทุ่งสง ได้ค้างที่โรงแรมรถไฟหนึ่งคืน แล้วไปอยู่ที่สงขลาหลายคืน (อ่านต่อฉบับหน้า)

MATICHON INFORMATION CENTER	Subject Heading :	
Date : 20 พ.ย. 2543	Page : 12	Source : สยามรัฐ No :
Keyword		

๑๐๐ปี สมเด็จพระเจ้า

12

แม่เจ้าหญิง

พระราชประวัติ

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี พ.ศ.2443-2481

พระนิพนธ์ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนาฯ

(ต่อจากฉบับที่แล้ว)

การแต่งกายของแม่

เมื่อแม่เป็นเด็กอยู่ที่บ้านฝั่งธนบุรี เวลาต้องแต่งตัวเรียบร้อยคือเมื่อไปวัดตงนงค์หรือไปบ้านพ่อชู่ แม่จะนุ่งผ้าโจงกระเบน แต่เวลาอยู่บ้านบางครั้งก็นุ่งกางเกงขาก๊วย ซึ่งเป็นกางเกงผ้าธรรมดาๆ ขาสวมส้น เมื่อไปโรงเรียนแล้วก็นุ่งผ้าโจงกระเบน เมื่อไปสหรัฐอเมริกาถึงแม้ว่าจะได้ตัดเสื้อแบบสากลแล้วหลายชุด แม่และแม่อุบลก็ยังคงนุ่งผ้าโจงกระเบนตลอดเวลาที่เดินทาง เมื่อถึงสหรัฐแล้วจึงได้แต่งเลือกกระโปรง เมื่อเดินทางกลับเมืองไทยเพื่อแต่งงาน แม่แต่งแห่มมาตลอด เมื่อถึงเมืองไทยก็นุ่งผ้าโจงกระเบนอย่างเคยตอนนั้นต้องไว้ทุกข์ทูลหม่อมเล็ก ซึ่งทิวศตอย่างกะทันหันเมื่อเดือนมิถุนายน เมื่อออกเดินทางไปสงขลาเพื่อไปเมืองนอก แม่ยังนุ่งผ้าโจงกระเบนอยู่ แต่เมื่อรถไปถึงบิ๊นังแล้วแม่ก็แต่งแห่ม

จะสังเกตว่าแม่ใส่หมวกอยู่เสมอ ในสมัยนั้นเมื่อออกจากบ้านสุภาพสตรีจะต้องใส่หมวกเสมอไป มาเลิคนิยมใช้กันตอนสงครามโลกครั้งที่สอง พ.ศ.2482-2488 (ค.ศ.1939-1945)

การเลิกนุ่งผ้าโจงกระเบนมาเป็นนุ่งผ้าขึ้นมีขึ้น

ในต้นๆ รัชกาลที่ 6 เมื่อแม่กลับมาเมืองไทยปี พ.ศ. 2466 (ค.ศ.1923) แม่เริ่มนุ่งผ้าขึ้น

เดินทางไปยุโรปแล้วไปสหรัฐ

คณะเดินทางไปขึ้นเรือที่บิ๊นัง แม่ได้ฉลองวันเกิดอายุ 20 ปี เมื่อวันที่ 21 ตุลาคมที่นั้น แม่บอกว่าจำได้ว่าเป็นครั้งแรกที่ดื่มแชมเปญมากจนรู้สึกไม่สบาย

เรือเวะเกาะลังกาและคณะได้ดูเมืองโคโลมโบและขึ้นรถไปถึงเมืองแคนดี ซึ่งมีวัดที่มีพระบรมสารีริกธาตุ

เมื่อเรือถึงเจนัว (Genoa) แล้วคณะเดินทางขึ้นรถไฟไปโลซานน์ (Lausanne) ในประเทศสวิสเซอร์แลนด์ ครั้งแรกที่ทรงพักเมืองนี้ ทูลหม่อมมาทรงเลือกโรงแรมที่ใหญ่และโก้ที่สุดเป็นที่พักคือโรงแรมโบริวาล ทูลหม่อมมา ทรงพาคณะไปเที่ยวเบอร์น (Bern) เมืองหลวงของประเทศด้วย ที่นั้นเมื่อนักเรียนไทยอยู่บางคนที่ต้องเข้ามาอาศัยอยู่และเรียนต่อระหว่างสงครามโลกครั้งที่หนึ่งต่อมาทรงพาไปประเทศฝรั่งเศส ชมเมืองปารีส แร็งส์ (Reims) ซัวส์ซอง (Soisson) และสถานที่ที่เป็นสนามรบในสงครามโลกแล้วก็ไปอังกฤษและลงเรือไปสหรัฐอเมริกา (อ่านต่อฉบับหน้า)

MATICHON INFORMATION CENTER		Subject Heading :	
Date : 21 พ.ศ. 2543	Page : 12	Source : สยามรัฐ	No :
Keyword			

๑๐๐ปี สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี
แม่เจ้าหญิง

พระราชประวัติ

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี พ.ศ.2443-2481

พระนิพนธ์ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา

(ต่อจากฉบับที่แล้ว)

สหรัฐอเมริกา

พ.ศ.2463-2464 (ค.ศ.1920-1921)

ทูลหม่อมมา และแม่ไปอยู่แหล่งเดิมของทูลหม่อมมาฯ ที่ปี ค.ศ.1920 และไปอยู่แหล่งเดิมของทูลหม่อมมาฯ ที่ 329 ถนนล่องวูด บอสตัน ทูลหม่อมมาฯ เสด็จไปศึกษาวิชาสาธารณสุขศาสตร์ที่มหาวิทยาลัยแมสซาชูเซตส์ (MIT-Massachusetts Institute of Technology) และทรงจัดให้แม่ไปเข้าวิทยาลัยซิมมอนส์ (Simmons College) ที่บอสตัน เป็นนักเรียนพิเศษในหลักสูตรเตรียมพยาบาล ซึ่งมิวี่ชา เช่น เคมี โภชนาการ อยู่ประมาณหกเดือน และได้สอบไล่ด้วยผลดี

หลังจากที่เรียนที่วิทยาลัยซิมมอนส์จบแล้ว ทูลหม่อมมาฯ ทรงให้แม่ไปเรียนสาธารณสุขเกี่ยวกับโรงเรียน (School health) ในภาคฤดูร้อนของแมสซาชูเซตส์ต่อไป

ทูลหม่อมมาฯ ทรงเรียนจบและทรงได้รับประกาศนียบัตรสาธารณสุข (Certificate of Public Health C.P.H.) เมื่อปลายเดือนมิถุนายน แต่ยังคงทรงค้นคว้าทางด้านสาธารณสุขต่อมามาก และต้องเสด็จดำรงตำแหน่งต่างๆ และบางครั้งทรงพาแม่ไปด้วยหน้าร้อนได้ไปที่เมืองบอสตัน ซึ่งเป็นที่สถานทูตไปพักร้อนกัน

ชีวิตในลูกเจ้าคุณและคุณหญิงพระเจ้าคุณแม่เป็นผู้นำและนักเรียนต่อจากเจ้าคุณหญิง

รถเปิดประทุนคันแรกนั้นทูลหม่อมมาฯ ได้ไปเปลี่ยน (tum in) เป็นรถถัง ซึ่งได้ส่งไปถวายสมเด็จพระพันวัสสาฯ เมื่อออกจากอเมริกา "Packard Sedan" (รถถังแพ็คการ์ด ซีดาน).

ออกเดินทางจากสหรัฐอเมริกา อังกฤษ

ทูลหม่อมมาฯ แม่ และเจ้าคุณหญิงฯ ออกเดินทางจากเมืองบอสตัน วันที่ 26 กันยายน พ.ศ.2464 (ค.ศ.1921)

เดินทางในยุโรป

พ.ศ.2464-2465 (ค.ศ.1921-1922)

ในยุโรปทูลหม่อมมาฯ และแม่ได้ทรงเดินทางอย่างนักท่องเที่ยวนะ และผู้ดูงานพร้อมๆ กัน เดือนตุลาคม พ.ศ.2464 (ค.ศ.1921) ลัดจ์ปารีส แวร์ซาย

นองซี ในประเทศฝรั่งเศส ในประเทศอังกฤษเสด็จเที่ยวปราสาทวินเซอร์และทรงทอดพระเนตรโรงพยาบาลต่างๆ ระหว่างที่อยู่อังกฤษทูลหม่อมมาฯ ทรงจัดให้แม่ไปดูงานหนึ่งสัปดาห์ที่โรงพยาบาลผดุงครรภ์ควีนแมรี

เมื่อเดือนพฤษภาคม ปี พ.ศ.2464 (ค.ศ.1921) ได้มีการติดต่อทางการระหว่างเจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี เสนาบดีกระทรวงศึกษาธิการและมูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์ (Rockefeller) เพื่อขอความช่วยเหลือในด้านการจัดการเรียนของนักเรียนแพทย์ ในเดือนกรกฎาคม ประธานของมูลนิธิ นายวินเซนต์ (President Vincent) ได้ตอบว่า ผู้อำนวยการของแผนกการศึกษาการแพทย์ ดร.เพียร์ซ (Dr. Pearce) อาจมาเมืองไทย ในปลายเดือนตุลาคม ดร.เพียร์ซมาถึงกรุงเทพฯ และได้พักอยู่ 1 สัปดาห์ เสนาบดีกระทรวงศึกษาธิการได้ขอให้ช่วยเสนอโครงการเพื่อทำให้การเรียนของแพทย์ดีขึ้น ในเดือนมกราคม พ.ศ.2464 (ค.ศ.1922) ดร.เพียร์ซได้ส่งข้อเสนอมายังเสนาบดี และวันที่ 6 กุมภาพันธ์ ที่ลอนดอน ทูลหม่อมมาฯ ได้เสด็จเข้าประชุมกับประธานวินเซนต์ และดร.โรส (Dr. Rose) ซึ่งเป็นผู้อำนวยการแผนกสาธารณสุขระหว่างประเทศ วันที่ 25 กุมภาพันธ์ ทูลหม่อมมาฯ ได้ทรงประชุมอีกครั้งกับประธานวินเซนต์ ณ เมืองเบอร์ลิน ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ในเรื่องการตั้งโรงเรียนแพทย์ที่ทันสมัย ในเดือนเมษายน พ.ศ.2465 (ค.ศ.1922) เสนาบดีกระทรวงศึกษาธิการแต่งตั้งทูลหม่อมมาฯ เป็นประธานกรรมการในเรื่องนี้ และในเดือนสิงหาคมได้แต่งตั้งให้ทรงเป็นผู้แทนของตน ในเดือนตุลาคม ทูลหม่อมมาฯ ก็ทรงพบกับ ดร.เพียร์ซ ครั้งแรกที่เมืองปารีส ในระยะนั้นทูลหม่อมมาฯ จึงต้องทรงเดินทางมากเพื่อเจรจาเรื่องการร่วมมือกับมูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์ แม่ก็ได้ติดตามไปทุกหนทุกแห่ง และทูลหม่อมมาฯ ได้ทรงถือโอกาสพาแม่เที่ยวเมืองต่างๆ ที่อยู่ใกล้กับเมืองที่ต้องไปทรงงานด้วย เช่น เมืองเบอร์ลิน ในประเทศเยอรมนี อินเทอร์ลาเคน ในประเทศสวิตเซอร์แลนด์ มิลาน ปาเวียโรมา ทีโวลี ในประเทศอิตาลี

(อ่านต่อฉบับหน้า)

MATICHON INFORMATION CENTER		Subject Heading :	
Date : 22 มิ.ย. 2546	Page : 12	Source : สยามรัฐ	No :
Keyword			

๑๐๐ปี สมเด็จพระเจ้า

12

แม่เจ้าอินท

พระราชประวัติ
สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี พ.ศ.2443-2481
พระนิพนธ์ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนาฯ

(ต่อจากฉบับที่แล้ว)

กลับเมืองไทยเพื่อรับทูลหม่อมหญิงฯ
ออกไปรักษาพระองค์

ทูลหม่อมหญิงฯ ประชวรพระวักกะ (ไต) ทูลหม่อมมา และแม่จึงเสด็จกลับมากกรุงเทพฯ เพื่อตามเสด็จออกไปประเทศอังกฤษในปี พ.ศ.2465 (ค.ศ.1922) เพื่อให้แพทย์ทำการผ่าตัดถวาย เรือซีแลนเดีย ไปแวะที่อียิปต์ ทูลหม่อมมา และแม่เสด็จไปทอดพระเนตรปิรามิด และทรงอุจูดด้วย

ผู้ที่ตามเสด็จทูลหม่อมหญิงฯ มีกรมหมื่นอนุวัตรจาตุรนต์ หม่อมเจ้าหญิงสุภาภรณ์ ไชยันต์ และคุณพัว สุจริตกุล (ปัจจุบันท่านผู้หญิงพัวอนุรักษุ์ราชมณเฑียร) ทูลหม่อมมา นั้นทรงมีเจ้าคุณชนินทรฯ ตามเสด็จเช่นเคย

ทั้งคณะขึ้นจากเรือที่อิตาลี และเดินทางไปอังกฤษด้วยรถไฟ เมื่อทูลหม่อมหญิงฯ ได้ทรงรับการผ่าตัดเอาพระวักกะออกข้างหนึ่งเสร็จแล้ว เสด็จประเทศฝรั่งเศสเพื่อทรงพักผ่อน ทูลหม่อมมา และแม่ตามเสด็จด้วย และทรงพักกันที่โรงแรมบัวส์เดอบูโลญ (Hotel du Bois de Boulogne) ที่ปารีส ทูลหม่อมมา ประชวรขึ้นมาจึงต้องขอให้เสด็จกรมชยันนาทฯ เสด็จออกมาดูแลทูลหม่อมหญิงฯ แทนทูลหม่อมมา และแม่ทรงย้ายจากโรงแรมไปประทับที่สถานทูต ทูลหม่อมหญิงฯ ก็เสด็จไปทางใต้ของฝรั่งเศสที่นีส และมอนติคาร์โล เมื่อทรงทุเลาขึ้น ทูลหม่อมมา ก็เสด็จตามไปกับแม่ เสด็จในกรมฯ ก็มาทรงรับหน้าที่ที่นั่น เดือนเมษายน พ.ศ.2466

(ค.ศ.1923) เสด็จกลับลอนดอน

ประเทศอังกฤษ

พ.ศ.2466 (ค.ศ.1923) ทูลหม่อมมา ทรงมีพระประสงค์จะเรียนแพทย์ที่ทรงเริ่มไว้ที่สหรัฐให้จบ เนื่องจากเห็นว่าที่ลอนดอนไม่ยอมให้ทรงเรียนเพียงอีก 2 ปี แต่จะให้ทรงเรียนอีก 3 ปี และประกอบด้วยทรงทราบว่าทรงมีเวลาน้อย ได้เสด็จไปทรงเรียนที่เอดินบอระ ในสกอตแลนด์ ซึ่งยอมให้ทรงศึกษาเพียง 2 ปี แต่อากาศที่เอดินบอระหนาวมาก ทำให้ประชวรจึงต้องทรงเลิกเรียนที่นั่น ระหว่างที่ประทับอยู่ที่เอดินบอระ ข้าพเจ้าเกิดที่ลอนดอน เมื่อทรงได้รับโทรเลขบอกข่าวก็ทรงรีบเสด็จมา

แพทย์ที่รักษาพระองค์แนะนำให้ทูลหม่อมมาเสด็จไปทรงตากอากาศที่ชายทะเล ทั้งครอบครัวจึงไปที่เซาท์บอร์น ที่ฝั่งตะวันออกของอังกฤษ แต่ทูลหม่อมมาไม่โปรดเพราะหนาว จึงย้ายไปบอสโคมบี้ ซึ่งอยู่ใกล้บอร์นัม เมืองชายทะเลทางใต้

ดีวอนน์ (Divonne), เอ็กซ์เลสแบงส์ (Aix Les Bains), กลับเมืองไทย

แล้วก็ไปเมืองดีวอนน์ในประเทศฝรั่งเศส แล้วไปลงเรือเอส.เอส.ซงบอร์ด์ (S.S. Chambord) กลับกรุงเทพฯ โดยมีพี่เลี้ยงชาวอังกฤษ ซึ่งเลี้ยงข้าพเจ้าและเจ้าคุณชนินทรฯ มาด้วย (ตุลาคม-พฤศจิกายน พ.ศ.2466)

(อ่านต่อฉบับหน้า)

MATICHON INFORMATION CENTER		Subject Heading :	
Date : 23 มิ.ย. 2543	Page 16	Source : สยามรัฐ	No :
Keyword			

๑๐๐ปี สมเด็จพระเจ้า

แม่เจ้าฟ้า

พระราชประวัติ

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี พ.ศ.2443-2481

พระนิพนธ์ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนาฯ

(ต่อจากฉบับที่แล้ว)

กรุงเทพฯ

พ.ศ.2466-2467 (ค.ศ.1923-1925)

เมื่อพระโอรสและครอบครัวเสด็จกลับถึงกรุงเทพฯ ในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2466 (ค.ศ.1923) สมเด็จพระพันวัสสาฯ ทรงยกพระตำหนักใหญ่ให้ทรงพักอยู่ ส่วนพระองค์เสด็จไปประทับตำหนักเขียว ซึ่งอยู่ปลายสนามหญ้าหน้าพระตำหนักใหญ่

แม่รีบไปที่โรงพยาบาลศิริราชเพื่อไปถามถึงเรื่องจินตมูล เพื่อนเรียนที่โรงเรียนนางพยาบาล แม่เนื่องจากนั้นทำงานเป็นนางพยาบาลพิเศษอยู่ แม่ก็ขอให้มาเลี้ยงข้าพเจ้า เมื่อแม่เฝ้ามาแล้ว พี่เลี้ยงชาวอังกฤษก็กลับไปประเทศของเขา เมื่อข้าพเจ้าเริ่มพูดได้ก็เปลี่ยนชื่อแม่เนื่องจากเป็น "แทนน" เสีย เพราะสำหรับเด็กเล็กๆ คำว่าเนื่องจากเสียงยากมาก แทนนก็อยู่กับเราอีกนาน และได้เลี้ยงลูกของแม่ทุกคน ในที่สุดก็ได้ช่วยเลี้ยงพระธิดาพระองค์แรกของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 และได้ทรงแต่งตั้งเป็นท้าวอินทสุริยา ในปลายชีวิตแทนนได้บวชชีและไปประจำที่วัดต่างๆ

ระหว่างที่อยู่วังสระปทุมนั้นมีเหตุการณ์ที่แปลกเกิดขึ้น ในเวลานั้นพี่เลี้ยงชาวอังกฤษยังอยู่ คำวันหนึ่งขณะที่ข้าพเจ้าอยู่ในเตียงเด็กซึ่งอยู่ข้างเตียงผู้ใหญ่ในมุ้งหลังใหญ่ แม่เดินเข้ามา และเห็นผู้ชายคนหนึ่งนอนอยู่บนเตียงข้างๆ เตียงของข้าพเจ้า แม่รีบไปตามทูลหม่อมพ่อที่ห้องบรรทม ซึ่งอยู่ห่างออกไป และควยขวดโด้โคโลญจน์ใหญ่ขวดหนึ่งเดินตามทูลหม่อมพ่อเข้าไปในห้อง แม่เล่าว่า ได้คิดค้นหัวว่าจะเอาไปเป็นอาวุธ ถ้าจำเป็นจะใช้ตีหัวผู้ชายคนนั้น และเมื่อขวดแตกแล้วน้ำโด้โคโลญจน์จะไหลเข้าตา ทำให้ไม่สบตา แต่เมื่อทูลหม่อมพ่อจับแขนผู้ชายคนนั้นก็ยอมออกไปโดยดี ปรากฏว่าเป็นคนเสียสติที่แอบขึ้นไปได้ เมื่อถามพี่เลี้ยงซึ่งอยู่ในห้องข้างๆ ว่าไม่เห็นผู้ชายคนนั้นหรือ เขาตอบว่าเห็นเหมือนคนแต่นึกว่าเป็นทูลหม่อมพ่อ

ระหว่างที่ประทับอยู่เมืองไทยครั้งนี้ 20 เดือน ทูลหม่อมพ่อได้ทรงใช้เวลาเกี่ยวกับการศึกษาของนักเรียน นักศึกษามาก ได้ทรงมีส่วนในการจัดการเรียนการสอน ในคณะอักษรศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ และในคณะแพทยศาสตร์ ในระยะแรกทรงดำรงตำแหน่งมหา

อำมาตย์ตรี อธิบดีกรมมหาวิทยาลัย กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นงานที่ไม่โปรดเพราะเป็นงานนั่งโต๊ะ เลยต้องทรงหางานที่โปรดด้วย คือทรงเริ่มสอนกายวิภาคศาสตร์ของสัตว์มีกระดูกสันหลัง (Vertebrate anatomy) ในวิชาชีววิทยาสำหรับนักเรียนเตรียมแพทย์ ในเดือนมิถุนายน พ.ศ.2467 ได้ทรงรับตำแหน่งมหาอำมาตย์ตรี ข้าหลวงสำรวจการศึกษาทั่วไป กระทรวงศึกษาธิการแทนตำแหน่งเดิม ซึ่งทำให้ทรงสามารถประทานคำแนะนำอย่างกว้างขวางขึ้น ในระยะเดียวกันได้ทรงช่วยจัดการให้โรงเรียนพยาบาลดีขึ้น และทรงสอนที่กรมสาธารณสุขในเดือนมกราคม พ.ศ.2467 (ค.ศ.1925) ได้เสด็จไปเชียงใหม่พร้อมกับแม่เพื่อเปิดโรงพยาบาลแม่ฉัตรมิดของอเมริกันลัทธิเฟสไบที่เรียน โรงพยาบาลใหม่ของเชียงใหม่ และศูนย์อนามัยของสภากาชาด

การทำทรงงานมากเช่นนี้ และการที่ต้องทรงต่อสู้ในหลายด้าน ทำให้พระวรกายทรุดโทรมลงไปมาก ดังที่ ดร.เอลลิสเขียน "การที่ต้องเจรจากับผู้ที่มีความเห็นขัดแย้งกันมากมายในเรื่องตึก บุคลากร การอำนวยความสะดวกของโรงเรียนและโรงพยาบาล และปัญหาพื้นฐานของมหาวิทยาลัยที่ยังแก้ไม่ตก มีอิทธิพลต่อสุขภาพของพระองค์ และเป็นที่ยอมรับได้ว่าไม่ทรงสบาย อันที่จริงก่อนจะเสด็จกลับเมืองไทย ในปี พ.ศ.2466 (ค.ศ.1923) นายแพทย์คนหนึ่งที่อยู่ยุโรปได้กราบทูลว่าจะทรงมีพระชนม์อีกไม่เกิน 2 ปี (เป็นคำพูดที่ไม่ฟังปรารภนาที่พูดที่แพทย์ควรพูด และสำหรับคนไข้ เป็นเมฆก้อนดำที่มากครอบคลุมชีวิตอยู่) ต้นเดือนเมษายน พ.ศ.2468 ทรงรู้สึกว่าจะต้องให้แพทย์บางคนที่กรุงเทพฯ ตรวจพระองค์ เมื่อนายแพทย์เหล่านั้นได้ถวายการตรวจแล้ว ได้แนะนำให้เสด็จไปเสวยจากอากาศร้อน และเสด็จไปทรงพักที่อเมริกา หรือยุโรปในอากาศที่เหมาะสมกับสภาพสุขภาพของพระองค์

นอกจากนี้ยังทรงมีเหตุผลอีกข้อหนึ่งที่ทำให้มีพระประสงค์เสด็จไปนอก ถึงจะได้ทรงศึกษาเรื่องการก่อสร้างโรงพยาบาลมากกว่าคณะแพทย์ศิริราชทุกคน ในระหว่างที่อภิปรายกันหม่อมคนหนึ่งพูดว่า ไม่ควรเชื่อพระองค์นัก เพราะไม่ได้ทรงเป็นแพทย์ คำพูดนี้ทำให้ต้องพระประสงค์จะทรงเรียนแพทย์ให้จบ (อ่านต่อฉบับหน้า)

MATICHON INFORMATION CENTER		Subject Heading :	
Date : 2 + 08 2543	Page : 12	Source : สยามรัฐ	No :
Keyword			

๑๐๐ปี สมเด็จพระเจ้า

แม่เจ้าหญิง

พระราชประวัติ

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี พ.ศ.2443-2481

พระนิพนธ์ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนาฯ

(ต่อจากฉบับที่แล้ว)

เดินทางไปยุโรป

พ.ศ.2468(ค.ศ.1925)

วันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ.2468 (ค.ศ.1925) ทูลหม่อมพ่อ แม่ และข้าพเจ้าได้เดินทางออกจากกรุงเทพฯ พร้อมทั้งแทน เจ้าคุณชนินทร์ฯ และ นายบุญชัย นักเรียนทุนส่วนพระองค์ หลังจากที่ได้แวะที่ปารีส 15 วัน ทูลหม่อมพ่อเสด็จไปรักษาพระองค์ที่เมืองไฮเดลเบิร์ก ในประเทศเยอรมนีโดยคำแนะนำของเสด็จในกรมชัยนาทฯ เมื่อถึงไฮเดลเบิร์ก ตอนแรกประทับอยู่โรงแรมบนเขาชื่อ โรงแรมชลอส แต่เมื่อโรงแรมปิดลงปลายหน้าร้อน ได้เสด็จมาประทับที่โรงแรมวีคตอเรีย

วันที่ 20 กันยายน พ.ศ.2468 (ค.ศ.1925) หม่อมเจ้าชายอนันท์มหพิคัล (พ.ศ.2470 พระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้า พ.ศ.2477 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 8) ประสูติที่โรงพยาบาลของเมืองไฮเดลเบิร์ก

วันที่ 24 พฤศจิกายน พ.ศ.2468 (ค.ศ.1925) ทั้งครอบครัวออกเดินทางจากไฮเดลเบิร์ก ไปพักที่สถานทูตเมืองปารีส

ทูลหม่อมพ่อเสด็จกลับเมืองไทย พระองค์เดียว

พ.ศ.2468-2469 (ค.ศ.1925-1926)

เมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน พ.ศ.2468(ค.ศ.1925) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 6 เสด็จสวรรคต ทูลหม่อมพ่อเสด็จกลับเมืองไทยพร้อมกับพระยาชนินทร์ฯ เพื่อถวายพระเพลิงครั้งนี้

เป็นครั้งสุดท้ายที่เจ้าคุณได้ตามเสด็จ ทูลหม่อมพ่อเสด็จถึงกรุงเทพฯ วันที่ 16 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2468 (ค.ศ.1926) และประทับอยู่จนถึงพระราชพิธีบรมราชาภิเษกของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 7 ดร.แซร์ (Dr.Sayre) ชาวอเมริกันซึ่งเคยเป็นที่ปรึกษาของกระทรวงต่างประเทศไทย เคยเล่าถวายทูลหม่อมพ่อว่าที่เมืองโลซานน์มีสถานที่ที่เขาได้รับเลี้ยงเด็กแห่งหนึ่งชื่อว่าซอง โซเลย์ (Champ Soleil) ดร.แซร์ เคยให้ลูกไปอยู่และพอใจมาก เขาดูแลเด็กอย่างถูกอนามัยดี เพราะเจ้าของเป็นแพทย์ แม่จึงตัดสินใจไปโลซานน์ วันที่ 8 เมษายน พ.ศ.2469 ให้ข้าพเจ้าไปอยู่ของ โซเลย์ แม่เองอยู่โรงแรมที่ไม่ใหญ่นักชื่อโรงแรมมอนตานา น้องชายของข้าพเจ้าก็อยู่ด้วยเพราะยังกินนมแม่อยู่ เมื่ออดนมแล้วแม่ก็ให้ไปอยู่ของ โซเลย์ ด้วยพร้อมทั้งแทน

เดือนมิถุนายนหรือกรกฎาคมทูลหม่อมพ่อเสด็จกลับมาสมทบกับครอบครัวที่โลซานน์ โดยมีนักเรียนทุนของท่าน ม.จ.ทองทูลถวาย ทองใหญ่ ตามเสด็จมาด้วย พร้อมทั้ง ม.จ.ทูลศรีเกษมเกษมศรี (ผู้อำนวยการโรงเรียนแพทย์) และชายาม.จ.ศุขศรีสมร ซึ่งทรงให้มาเที่ยวและพักผ่อน ทูลหม่อมพ่อและแม่ได้ทรงถือโอกาสไปเที่ยวโดยรถบัสกับกลุ่มนักท่องเที่ยวธรรมดา (bus tour) ที่กริมเซล และฟูร์คา ซึ่งเป็นทางผ่านระหว่างเขาสองเขา (pass) และซึ่งเป็นถนนคดเคี้ยวที่สวยงามมาก และผ่านที่กลาเซียร์ ดู โรน (Glacier du Rhone) ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำโรนและไปเที่ยวเมืองลูเซิร์น (Lucerne) ด้วย (อ่านต่อฉบับหน้า)

MATICHON INFORMATION CENTER		Subject Heading :	
Date : 25 พ.ย. 2543	Page : 12	Source : สยามรัฐ	No :
Keyword			

๑๐๐ ปี สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี

12

แม่เจ้าฉ่อง

พระราชประวัติ

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี พ.ศ.2443-2481

พระนิพนธ์ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนาฯ

(ต่อจากฉบับที่แล้ว)

สหรัฐอเมริกา

พ.ศ.2469-2471 (ค.ศ.1926-1928)

ทูลหม่อมพื่อเสด็จไปสหรัฐอเมริกาล่วงหน้าเพื่อหาที่พักแล้วแม่ก็ตามไปกับลูกทั้งสองและแทนเมื่อไปถึงแรกๆ อยู่โรงแรมแล้วจึงไปอยู่แฟลตที่ 63 ถนนลองวูด บรูคลายน

บอสตันเป็นเมืองใหญ่ซึ่งมีเมืองเล็กๆ อยู่ใกล้ๆ หลายเมืองที่เหมือนกับเป็นซานเมือง บรูคลายนก็เป็นเช่นนี้เหมือนกับเบลมอนต์ซึ่งแม่เคยอยู่มา นอกนั้นก็ยังมีเมืองเคมบริดจ์ซึ่งอยู่อีกฝั่งของแม่น้ำชาร์ลส์ และซึ่งติดต่อได้ด้วยรถยนต์โดยข้ามสะพานหรือด้วยรถใต้ดิน

- บรูคลายน Brookline
- บอสตัน Boston
- แม่น้ำชาร์ลส์ Charles River
- เคมบริดจ์ Cambridge

ที่แฟลตไม่มีคนใช้อยู่ด้วย แต่มีผู้ทำงานแบบเข้ามาเย็นกลับ

ทูลหม่อมพื่อทรงเข้าเรียนแพทย์ต่อที่ฮาร์วาร์ด แม่เข้าที่วิทยาลัยซิมมอนส์อยู่ระยะหนึ่ง คราวนี้เรียนจิตวิทยา การทำกับข้าว และโภชนาการ

นอกจากเรียนแล้ว แม่ต้องดูแลลูก ไปรับไปส่งข้าพเจ้าซึ่งเข้าโรงเรียนพาร์ค (Park School) ในชั้นอนุบาล

เมื่อน้ำร้อนปี พ.ศ.2470 (ค.ศ.1927) ครอบครัวของผู้ที่เรียกตนเองเวลาอยู่ที่สหรัฐว่า มีสเตอร์และมิสซิสหมิตล สงขลา ก็ไปเช่าบังกาโลที่เวสต์ซีออป บนเกาะมาร์ธาสไวน์ยอร์ด (Martha's Vineyard) ในรัฐแมสซาชูเซตส์ นั้นเอง

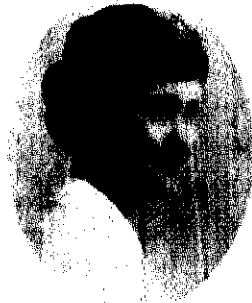
วันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ.2470 (ค.ศ.1927) น้องชายคนที่สองของข้าพเจ้า พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าภูมิพลอดุลยเดช ประสูติที่โรงพยาบาลเมานท์ ออเบอร์น (Mt.Auburn) ในเคมบริดจ์

ในกลางปีสุดท้ายของการศึกษาของทูลหม่อมพื่อ โรคพระวัชระเกิดกำเริบ ทำความวิตกให้แก่แพทย์ผู้ถวายการรักษา แต่ก็ทรงหายไปได้ เมื่อก่อนสอบปลายปีประจวบโรคได้ตั้งอีกเสบผู้อำนวยความสะดวกโรงเรียนแพทย์เสนอว่า จะถวายปริญญาโดยมิต้องทรงสอบ เพราะได้ทรงทำคะแนนดีมาตลอดปี แต่ไม่ทรงยอมทรงสอบเหมือนผู้อื่นและได้ทรงรับเกียรตินิยามด้วย หลังจากสอบเสร็จในเดือนมิถุนายน พ.ศ.2471(ค.ศ.1928) ก็ทรงเข้ารับกรมผ่าตัดโดยศิษยาสาเท่านั้น ไม่ได้วางยาสลบ เพราะแพทย์เกรงว่าพระวรวงศ์จะทนยาสลบไม่ได้

(อ่านต่อฉบับหน้า)

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี

12

แม่เจ้าหญิง

พระราชประวัติ

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี พ.ศ.2443-2481

พระนิพนธ์ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนาฯ

(ต่อจากฉบับที่แล้ว)

เมื่อทรงเดินทางได้แล้ว ก็เสด็จออกจากบอสตัน พร้อมกับครอบครัว ข้ามไปลิเวอร์พูล ลอนดอน ปารีส และในที่สุดก็เสด็จถึงโลซานน์ ในเดือนกันยายน เพื่อทรงพักระยะหนึ่ง ลูกทุกคนไปอยู่ที่ ซอว์เลย์ พร้อมทั้งแทน

ในเดือนพฤศจิกายนออกเดินทางและมาถึง กรุงเทพฯ ในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2471 (ค.ศ.1928)

กลับกรุงเทพฯ

พ.ศ.2471(ค.ศ.1928)

เมื่อกลับถึงกรุงเทพฯ แล้ว ทูลหม่อมพ่อ ทรงตั้งพระทัยจะเสด็จไปฝึกงานแบบแพทย์ประจำบ้าน (Internship) ที่โรงพยาบาลศิริราช แต่การนี้ไม่สำเร็จด้วยพระอิสริยยศของพระองค์เป็นอุปสรรค เลยทรงตัดสินใจไปทรงงานที่โรงพยาบาล เม็คคอร์ดมิคที่เชียงใหม่ เสด็จไปวันที่ 24 เมษายน พ.ศ.2472 (ค.ศ.1929) และประทับกับ ดร.คอร์ต (Dr.Cort) ผู้อำนวยการโรงพยาบาล ตั้งพระทัยจะทรงหาบ้านไว้ให้เหมาะก่อน แล้วจึงจะให้ครอบครัวตามไป แต่วันที่ 18 พฤษภาคม ก็ต้องเสด็จกลับกรุงเทพฯ แล้วเพราะประชวร ต้องประทับรักษาพระองค์ที่ตำหนักใหม่ในวังสระปทุมโดยไม่ได้เสด็จออกอีกเลย

ทูลหม่อมพ่อสิ้นพระชนม์

แม่ได้จัดให้บรรทมในห้องเล็กๆ ซึ่งอยู่ติดกับห้องทรงพระอักษร และอยู่สุดตำหนัก เพื่อที่จะได้ไม่มีเสียงเด็ก รบกวน ข้าพเจ้าจำได้ว่าวันหนึ่งเห็นเสด็จออกมาจากห้องทรงซึ่งไม่ได้ติดกับห้อง

บรรทม แม่ก็มาไล่ให้ทรงรีบเสด็จกลับไปห้องบรรทมเสีย ทรงรีบจนพระส้นเพลาจิ้งกางเกงจิ้งเกือบหลุด เวลานั้นข้าพเจ้าเห็นว่าตลกมากที่แม่ดูทูลหม่อมพ่อเหมือนเด็กๆ

แต่ในไม่ช้าก็ทรงต่อสู้พระโรคไม่ไหว และสิ้นพระชนม์ไปวันที่ 24 กันยายน พ.ศ. 2472 (ค.ศ.1929) ข้าพเจ้าจำวันนั้นได้อย่างชัดเจนทีเดียว หลังจากที่ข้าพเจ้ากลับจากโรงเรียนราชินีหลังบ่าย 4 โมง ข้าพเจ้าเดินอยู่บนขอบหินของถนนหน้าตำหนักโดยกระที่บรองเท้าลงไปแรงๆ ให้เสียงดังๆ โดยพยายามไม่เหยียบเส้นต่อ มีคนมาบอกให้เงยบ่าและให้ขึ้นไปหาแม่ที่ห้องแต่งตัวของแม่ แม่นั่งอยู่บนม้ายาวหน้าหน้าต่าง แม่ดึงตัวข้าพเจ้าไปกอดและพูดอะไรที่ข้าพเจ้าจำไม่ได้ และ ร้องให้ข้าพเจ้าก็ร้องไห้ไปด้วยเพราะความตกใจที่เห็นแม่ ร้องไห้มากกว่าอื่น

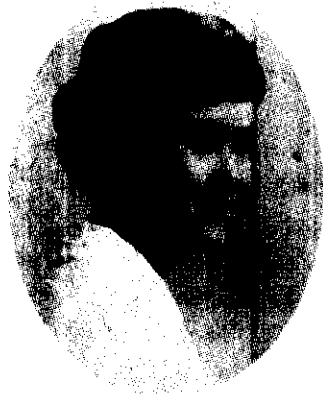
ชีวิตที่กรุงเทพฯ

พ.ศ. 2472-2476(ค.ศ.1929-1933)

เวลาผ่านไป แม่ก็จัดให้ลูกๆ ไปโรงเรียนด้วยเหตุที่ข้าพเจ้าได้เริ่มพูดภาษาอังกฤษเมื่ออยู่ชั้นอนุบาลของโรงเรียนพาร์คที่บอสตัน แม่ไม่ยอมให้ลิ้มจึงจ้างแม่หม่ออังกฤษและต่อมาแม่หม่ออเมริกันมาตอนเย็นสัปดาห์ละหลายครั้ง ตอนแรกๆ แม่หม่อก็คุยด้วยเล่นด้วยสอนให้พับทอมอน แล้วก็สอนหนังสือ ข้าพเจ้าจึงเรียน ก,ข,ค พร้อมกับเรียน A,B,C ไปเลย ข้าพเจ้าจึงไม่ลิ้มภาษาอังกฤษเสียเลยถึงแม้ว่าไปอยู่ในประเทศที่ไม่ได้พูดภาษาอังกฤษ

(อ่านต่อฉบับหน้า)

MATICHON INFORMATION CENTER		Subject Heading :	
Date : 28 พ.ย. 2543	Page : 12	Source : สยามรัฐ	No :
Keyword			

แม่เจ้าอินท

พระราชประวัติ

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี พ.ศ.2443-2481

พระนิพนธ์ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา

(ต่อจากฉบับที่แล้ว)

เมื่อลูกทุกคนไปโรงเรียนแล้ว แม่ก็มีเวลามากขึ้น แม่จึงตั้ง "คณะเย็บผ้า" (Sewing Circle) เอาอย่างสตรีอเมริกัน ซึ่งเคยพาแม่ไปดูพิพิธภัณฑ์ต่างๆ ในบอสตัน มี ม.จ.ลืบทพันธุ์ โสณกุล ผู้ทรงแปลคำว่า Sewing Circle เป็นคณะเย็บผ้า และสตรีทั้งไทยและฝรั่ง เช่น คุณหญิงศรีวิศาลวาจา คุณหญิงเฉลิม บุรณศิริ ท่านผู้หญิงประยงค์ สนิทวงศ์ มีสซิสเอลลิส มีสซิสเดวีส์ มีสซิส ซิมเมอร์แมน ฯลฯ คณะนี้เริ่มด้วยการเย็บเสื้อของตัวเอง ต่อมาได้เย็บเสื้อผ้าให้เด็กอนาถ

แม่ได้เรียนวิชาภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส ฟิสิกส์คณิต พฤษศาสตร์ ซึ่งมหาวิทยาลัยโคลัมเบียแห่งสหรัฐจัดสอนทางไปรษณีย์อีกพักหนึ่งด้วย โดยขอความช่วยเหลือจากมิสเบลลาห์ ครูโรงเรียนวังหลัง ซึ่งได้แต่งงานไปแล้ว นอกนั้นแม่ได้สร้างคอร์ตแบดมินตันในสวน และได้เชิญคนมาเล่นด้วยบ่อยๆ

แม่บอกว่าเมื่อเด็กๆ เคยชอบเล่นน้ำเล่นไฟ แม่จึงจัดให้ลูกๆ มีน้ำเล่นโดยก่อบ่อเล็กให้ และอนุญาตให้ก่อกองไฟเล่นด้วย สัปดาห์ละครึ่งก็จัดงานปาร์ตี้เล็กๆ โดยเชิญเด็กทั้งไทยทั้งฝรั่งมาที่วัง

ละเล่นมากช่วยคุมอยู่ด้วย

เพราะแม่เรียนเรื่องอนามัย และโภชนาการมา แม่จึงเลี้ยงลูกอย่างสะอาด ถูกอนามัยและระวังเรื่องอาหารมาก เรามีชีวิตอย่างสนุกสบาย แต่ก็มีระเบียบวินัย ระเบียบวินัยอย่างมีหลัก ไม่ใช่ระเบียบโบราณ หลังจากกลับจากโรงเรียนทุกเย็นเราต้องไปเฝ้าสมเด็จพระพันวัสสาฯ เราไม่ได้เข้างานพระราชพิธีบ่อยนัก เมื่อไปก็มี "ป้าจุ่น" (ม.จ.กุสุมา เกษมสันต์ พระธิดากรมหลวงพรหมวรารักษ์) ซึ่งเคยทรงเป็นพระพี่เลี้ยงของทูลหม่อมพ่อพาไป เราเป็นเจ้านายเล็กๆ ที่ไม่สู้เรียบร้อย (เวลานั้นเราเป็นพระองค์เจ้า) จึงถูกเรียกว่าเจ้านายบ้านนอก

วันหนึ่งแม่พาทั้งสามคนไปเฝ้าพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ (รัชกาลที่ 7) เพื่อกราบพระบาทที่ได้ทรงพระมหากรุณาธิคุณ พระราชทานชื่อแก่น้องคนเล็ก โดยปกติผู้ที่ได้รับพระราชทานนามจะทรงพระกรุณาฯ พระราชทานเสมอ ปปร. ด้วย เมื่อพระราชทานเสมอแก่น้องคนเล็กแล้ว น้องชายคนโตเห็นเข้าก็พูดขึ้นมาทันที "สวยดี มีอีกไหม" พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็มีได้กริ้วและรับสั่งให้หยิบมาอีก 2 เสมอ เราก็เลยได้รับ

MATICHON INFORMATION CENTER		Subject Heading :	
Date : 29 พ.ย. 2543	Page : 19	Source : สยามรัฐ	No :
Keyword			

๑๐๐ปี สมเด็จพระเจ้า

แม่เจ้าดวง

พระราชประวัติ

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี พ.ศ.2443-2481

พระนิพนธ์ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนาฯ

12 (ต่อจากฉบับที่แล้ว)

เดินทางไปโลซานน์

พ.ศ.2476(ค.ศ.1933)

น้องชายคนโตไม่แข็งแรงมาตลอด แม่เลยคิดว่าควรไปอยู่ในประเทศที่มีอากาศสบายๆ ที่แรกคิดว่าจะไปอยู่ที่สหรัฐอเมริกา เพราะเป็นประเทศที่รู้จักดีและชอบ เพื่อนอเมริกันก็มีมาก แต่เสด็จลงกรมชยันนหาฯ ไม่ทรงเห็นด้วย เพราะเป็นสาธารณรัฐเป็นเจ้านายควรไปอยู่ประเทศ เช่น อังกฤษ แต่แม่ไม่ยอมไปอังกฤษเพราะอากาศไม่ดี แม่ทราบข้อนี้ดีตั้งแต่สมัยทูลหม่อมพ่อ เสด็จลงจึงทรงแนะนำให้ไปประเทศสวิตเซอร์แลนด์

เมื่อทราบแล้วว่าจะไปอยู่โลซานน์ ซึ่งเป็นเมืองที่ใช้ภาษาฝรั่งเศส แม่ก็ไปเรียนภาษาฝรั่งเศสซึ่งสมาคมฝรั่งเศส (Alliance Francaise) จัดสอนให้ประชาชนที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ข้าพเจ้าขอตามไปด้วยครั้งหนึ่งแต่ก็เลิกกันไปที่จะเรียนกับผู้ใหญ่ได้แม่จึงขอให้อาจารย์ชาวฝรั่งเศสซึ่งชื่อเมอสิเออร์ชไวส์กูธ (M.Schweisguth) มาสอน ข้าพเจ้าที่วังอาจารย์คนนี้ใจดีมากข้าพเจ้าไม่ได้เรียนอะไรมาก เพราะแทนที่จะเรียน เอาสื้นี่มาเขียนหน้าอาจารย์แบบอินเดียแดง

ต้นเดือนเมษายน แม่และลูกสามคน พร้อมทั้งแทนและบุญเรือน (คุณหญิงบุญเรือน ชูณหะวัณ) ได้ออกเดินทางด้วยรถไฟไปที่ปารีส และลงเรืออเมริกันเพรสซิเดนทีย์เพียร์ซ (President Pierce) ไปขึ้นที่เจนีวา แล้วก็ขึ้นรถไฟไปโลซานน์ พระระสูทธิอรรถ และคุณฉลวยภรรยา เดินทางไปส่งด้วย

โลซานน์

พ.ศ.2476-2481 (ค.ศ.1933-1938)

ที่โลซานน์เราพักที่โรงแรมวินเซอร์ ซึ่งอยู่ตรงข้ามกับโรงแรมมอนตาดา ที่เคยอยู่และซึ่งมีเจ้าของเดียวกัน ประมาณหนึ่งเดือนแล้วแม่ก็จัดให้ลูกๆ พร้อมทั้งแทนไปอยู่ของ โซเลีย แม่เองไปอยู่ครอบครัวชื่อ เดอรัม (de Rham) ซึ่ง

เมอสิเออร์ เดอ ออว์วิล (M.de Hoinville) ผู้ดูแลนักเรียนไทยชาวสวิสซึ่งรู้จักตั้งแต่สมัยหม่อมมาเพื่อเรียนภาษาและส่งบุญเรือนไปอยู่โรงเรียนประจำสำหรับเด็กผู้หญิง ต่อไปบุญเรือนได้ไปเรียนการเลี้ยงเด็กและได้กลับเมืองไทยพร้อมกับเราในปี พ.ศ.2481

ที่โลซานน์มีนักเรียนไทยอยู่หลายคน เช่น นายบุญไชย ซึ่งเป็นนักเรียนแพทย์ของทูลหม่อมพ่อ ม.จ.ทรงวุฒิชัย ม.จ.รัศมีสุริยัน สุริยง นายสมภพ นายเอนก ศาตราภัย นายเอนก ได้ช่วยเหลือแม่มากในการหาแปลตติดต่อกับตำรวจ ฯลฯ

ที่ โซเลีย ข้าพเจ้าได้เรียนภาษาฝรั่งเศสวันละชั่วโมง หรือ 2 ชั่วโมง ซึ่งครูที่นั่นสอนให้พิเศษ มีหนังสือเด็กให้อ่านด้วย ตอนแรกอ่านไม่เข้าใจอะไรเลย เว้นแต่ชื่อคน อ่านๆ ไปก็ซ้กรูเรื่อง แม่ก็เรียนภาษาฝรั่งเศสเหมือนกัน และครูที่สอนแนะนำให้อ่านหนังสือง่ายๆ ก่อน บางเล่มก็เป็นหนังสือเด็ก บางครั้งเลยมาอ่านหนังสือเล่มเดียวกันกับลูกสาว ข้าพเจ้าเลยมีโอกาสถามแม่บ้าง

เมื่ออยู่ ของ โซเลีย ประมาณสองเดือน แม่ก็เตรียมแปลตที่เข้าไว้ 16 ถนนทิสโฮต์ เสร็จเรียบร้อย เราก็กายเข้าไ้กัน นอกจากแทนแล้วมีสาวใช้คนหนึ่ง ซึ่งผู้อำนวยความสะดวก ของ โซเลีย กรุณายกให้ ผู้หญิงชาวสวิสคนหนึ่งชื่อ อีต้า (Ida) ตอนนั้นอายุ 28 ปี ทำงานบ้านทุกอย่างพร้อมทั้งทำครัวด้วย อีต้ายู่มาอยู่กับแม่จนถึงทุกวันนี้ นอกจากช่วงหนึ่งที่เขาไปอยู่กับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เขาออกไปแต่งงานเมื่ออายุ 40 กว่า แต่ก็มาทำงานตอนกลางวัน เขาเข้าใจและพูดภาษาไทยได้มากพอใช้ และชอบรับประทานอาหารไทย เตี้ยนี้อายุ 70 กว่าแล้ว แม่ให้ทำงานเพียงครึ่งวันแต่ก็มาอยู่ตลอดวันบ่อย เฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีแขกคนไทยซึ่งเขาชอบพบมาก

(อ่านต่อฉบับหน้า)

MATICHON INFORMATION CENTER		Subject Heading :	
Date : ๕1 S.H. 2543	Page : 12	Source : สยามรัฐ	No :
Keyword			

ล่องเรือแม่เจ้า

แม่เจ้าหญิง

พระราชประวัติ

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี พ.ศ.2443-2481

พระนิพนธ์ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา

(ตอนจบ)

โลซานน์

พ.ศ.2476-2481 (ค.ศ.1933-1938)

เมื่อปี พ.ศ.2479 (ค.ศ.1936) ทูลหม่อมมาลี เสด็จประพาสยุโรป ผู้ที่ตามเสด็จคือพระยาอนุรักษ ราชมณฑลเศียร ถุณสังวาลย์ บุณยรัตพันธ์ (ขณะนั้น เป็นท้าวศรีสัจจา) และข้าหลวงชาวฝรั่งเศสชื่อ อี เลโอนอร์ (Eleonore) เดือนกรกฎาคมเสด็จ ประพาสประเทศนอร์เวย์ แบบเที่ยวด้วยเรือใหญ่ (Cruise) จากเหนือของประเทศเยอรมนีไปเข้าฟยอร์ด (Fjords) ต่างๆ และขึ้นไปถึงนอร์ชเคปของนอร์เวย์ แม่และข้าพเจ้าได้ตามเสด็จด้วย พร้อมทั้งเสด็จลง กรมชยานพาหนะ

เมื่อกลับถึงเยอรมนีแล้วได้แวะเมืองฟรังค์ฟวร์ต (Frankfurt) พอตี เวลานั้นเรือเหาะเซปเปลิน (Zeppelin) ชื่อ ฮินเดนเบอร์ก (Hindeburg) เตรียมจะพานักท่องเที่ยวบินไปเหนือเมืองเบอร์ลิน ซึ่งเวลานั้น กำลังจะมีแข่งขันกีฬาโอลิมปิกอยู่เพื่อให้ชมสถานที่ มีที่เหลือเพียง 2 ที่ เสด็จในกรมชยานพาหนะ จึงตามเสด็จทูลหม่อมมาลีไป

เมื่อเราไม่มีอะไรจะทำแล้ว แม่และข้าพเจ้าก็ ตกลงกลับไปโลซานน์กัน เขาก็เสนอให้กลับด้วย เครื่องบิน สมัยนั้นเครื่องบินโดยสารยังไม่แพร่หลาย เหมือนทุกวันนี้ เป็นครั้งแรกที่ทั้งสองคนได้ขึ้น เครื่องบิน วันนั้นอากาศไม่ดี เครื่องบินก็เล็กและ โคลงมาก เราพากันพอใช้ เพื่อให้สบายขึ้นต้องสูด อากาศที่เข้ามาจากข้างนอกโดยตรงทางท่ออ่อนๆที่มี ให้ทุกที่นั่ง ในเดือนสิงหาคมปีเดียวกัน แม่ได้พาไป เที่ยวพร้อมกันบน่องๆที่กริมเซิล ฟัวร์คา และต้นแม่น้ำ โรน ซึ่งแม่ได้ไปกับทูลหม่อมพ่อเมื่อสิบปีมาก่อน พอถึงหน้าหนาวปีนั้นได้ขึ้นไปอยู่ที่โรซาเมือง

ภูเขา ซึ่งอยู่ไกลจากโลซานน์พอใช้ ม.จ.รัศมีฯ เป็นพระโอรสองค์ใหญ่ของกรมหมื่นไชยสุริโยภาส พระโอรสใน ร.5 สมเด็จพระ วัฒนวิสาฯ ทรงเสด็จมาเมื่อพระบิดาลิ้นพระชนม์ไป และทรงส่งไปสวิตเซอร์แลนด์ เพราะเป็นวันโรค ต่อมาได้เป็นนักเรียนทุนของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ แล้วของพระองค์ทูล เมื่อหายแล้วได้ทรง ศึกษาที่นั่นจนเป็นแพทย์ แล้วก็ทำงานในอาชีพนี้มา ตลอดโดยไม่ได้กลับเมืองไทยเลย

ในสมัยนั้นไม่มีเครื่องสำหรับลากคนเล่นสกี ไปยอดเขา (skiff) หรือรถกระเช้า ต้องเดินขึ้นไปก่อน หรือถ้ามีทางก็ขึ้นไปด้วยรถ

ในเดือนเมษายน พ.ศ.2480 (1937) ระหว่างที่โรงเรียนหยุด แม่ได้พาข้าพเจ้าไปเที่ยว ประเทศอิตาลี ได้ไปถึงเมืองโรม

ในหน้าหนาวปีต่อไปเราก็ไปเล่นสกีที่โรซา อีกครั้ง

เมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ.2481 (ค.ศ.1938) ได้ไปเที่ยวที่ชายทะเลของอิตาลี เมืองซานตา มาร์การิตา (Santa Margarita) แล้วก็ไปที่ประชุมของ นักเรียนไทยในฝรั่งเศสที่เมืององทิบส์ (Antibes) ในประเทศฝรั่งเศส ได้ขึ้นเรือไปเที่ยวเกาะ

กลับมาเยี่ยมเมืองไทย

ธันวาคม-มกราคม พ.ศ.2481 (ค.ศ.1938-1939)

เมื่อเดือนพฤศจิกายน 2481 เป็นการเสด็จ กลับเยือนเมืองไทยครั้งแรกของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอาณันทมหาดล

วันที่ 16 พฤศจิกายน 2481 แม่ก็ได้เป็น "สมเด็จพระราชชนนีศรีสังวาลย์" ประวัติของแม่ที่ข้าพเจ้าเขียนก็จบลงเท่านี้